

STAVANGER KOMMUNE

JOHANNES LÆRINGSSENTER UTVIKLINGSPLAN

Oversikt over prioriterte områder og aktiviteter gjennom perioden 2016-2018

Kiến thức tạo

El saber da la fuerza

Wissen gibt Stärke

知識就是力量

Odd Ragnar Ommundsen

FORORD

Kjære leser

I dette dokumentet får du et blick inn i organisasjonen Johannes læringscenter, gjennom vår utviklingsplan for årene 2016-2018.

Den historiske konteksten for denne publikasjonen er meget spesiell. Verdensbegivenheter knyttet til borgerkrigen i Syria og en kraftig migrasjonsbølge inn i Europa fikk virkninger også for vår organisasjon. Stavanger kommune bosatte i 2016 tre ganger så mange flyktninger som i tidligere år, og vi vil ha et høyt antall bosettinger også i 2017. Nær alle flyktninger som bosettes i Stavanger kommune får tilbud på Johannes læringscenter. I 2016 ble det også etablert to asylmottak i kommunen, og vårt senter ga grunnskoleopplæring til ca. 160 barn og unge blant beboerne i disse mottakene. 130 voksne asylsøkere fikk norskopplæring. I en situasjon med plutselig og betydelig vekst blir god organisering og tydelige planer svært viktig. Nye medarbeidere må raskt inkluderes i senterets arbeidslag og sette seg inn i vår organisering, verdier, mål og arbeidsmåter.

Dette plandokumentet synliggjør organisering, oppgaveområder, utviklingsplaner og eksempler på hverdagerfaringer på Johannes læringscenter. Publikasjonen er på mer enn 100 sider, men likevel ser leseren her bare en flik av det rike *mangfoldet* vi daglig lever med på arbeidsplassen vår. Dette mangfoldet gjelder både ansatte og brukere, og det er reelt og betydningsfullt. Variasjonen er tydelig og markert i en lang rekke vesentlige kategorier, som for eksempel alder, skole- og utdanningsbakgrunn, arbeids- og livserfaring, nasjonal-, religiøs- og kulturell bakgrunn. Følgende tall signaliserer litt om bakgrunnen for det mangfoldet som erfares: Senteret har ca. 280 ansatte og 45 % av disse kommer opprinnelig fra et annet land enn Norge. I 2016 ga senteret tilbud til ca. 4800 personer. Av disse var omlag 1800 barnehagebarn og skolebarn som fikk tilbud enten i vår egen innføringsbarnehage eller innføringsskole - eller i form av flerspråklig assistent/lærer i kommunens øvrige barnehager og skoler. Av våre omlag 3000 voksne brukere kom ca. 80 % fra andre land. På Johannes læringscenter er mangfold betraktet som en viktig ressurs, både for den enkelte og for fellesskapet. Det er et overordnet mål at alle ansatte og brukere skal erfare å bli vist tillit, akseptert, respektert, verdsatt og inkludert i vårt fellesskap.

Johannes læringscenter har for denne planperioden ett felles fokusområde for alle avdelinger, nemlig *medborgerkompetanse og sosialt medansvar*. Dette kan du lese mer om innledningsvis og under de enkelte virksomhetsområder og avdelinger. Alle avdelinger har også mål og tiltak for et annet fokusområde. Fokusområdene dreier seg om faglig arbeid og kompetanseheving innrettet mot best mulig utbytte i form av utvikling, læring og kvalifisering for alle våre brukere, som er barnehagebarn, skolelever og voksne deltakere.

GOD LESING!

Odd Ragnar Ommundsen, rektor

INNHold

FORORD	3
VELKOMMEN TIL JOHANNES LÆRINGSSENTER	6
FELLES FOKUSOMRÅDE	8
Medborgerkompetanse og sosialt medansvar	8
Johannes læringssenter har som grunntanke å forberede for livet!	10
BARNEHAGE	13
Ledelse	13
Veilederkorps for arbeid med flerspråklige barnehagebarn	14
Et glimt inn i mitt første år som veileder	15
Base for flerspråklige assistenter	17
Flerspråklige assistenter gjør en forskjell	18
Fokusområde	20
Innføringsbarnehagen	22
Fokusområder	24
Kompetanseplan for barnehage	28
GRUNNSKOLE BARN OG UNGDOM	31
Ledelse	32
Veilederkorps for arbeid med minoritetsspråklige elever	33
En dag i veilederkorpset	34
Flerspråklig avdeling (FLA 1 og FLA 2)	35
En kontinuerlig utfordrende fornøyelse	36
Innføringsskolen for barn og ungdom (IFSB og IFSU) 1. til 10. årstrinn	38
Rådgivere	39
Helsesøster	39
Glimt av en vanlig arbeidsdag til tospråklige lærer	40
Fokusområder	41
Kompetanseplan for grunnskole barn og ungdom	45
VOKSENOPPLÆRING	47
Ledelse	47
Inntak, registrering og rådgiving	48
Psykisk helse	48
Avdeling norsk og samfunnskunnskap	49
Spor 1	50
Alfabetiseringsmodul	51
Ordinær språkopplæring på spor 1	51

Spor 2	52
Spor 3	52
Kveld og Nett	53
Fokusområder	54
Den digitale revolusjonen på spor 1	59
Når boken er en Chromebook eller smarttelefon	62
Intro- og kvalifisering	64
Fokusområder	65
Betraktninger fra et introkontor: Om symboler og trapper, og om hvorfor det enkleste av og til kan være det beste	68
Avdeling grunnskole voksne	72
Medborgerkompetanse og sosialt medansvar på GV	73
Samhandlingskompetanse: Frokost og Augusto Boal	74
Demokratisk medborgerskap: Elevråd	76
Fokusområder	77
Spesialavdeling	80
Spesialundervisning	80
Fagkonsulentene innen syn og hørsel	81
Rådgivningskontor for hørselshemmede	81
Et litt annerledes perspektiv	82
Fokusområder	84
Livet på S-avdelingen er ikke som det var!	86
Kompetanseplan for voksenopplæring	88
STØTTEFUNKSJONER	91
Avdeling kontor	91
Kontor og resepsjon	91
Registrering	92
Bibliotek	92
Fokusområde	93
Avdeling bygg og drift	94
IKT-team	94
Fokusområde	95
HMS-utvalg	96
IM-team (innredning og møblering)	96
Fokusområde	97
Bygg og teknisk drift	98
Fokusområde	99
Transport og tilsyn	100
Fokusområde	101
Ibedrift	102
Fokusområde	103
Portrett av renholdsleder Ali	104

Velkommen til Johannes læringscenter

Johannes læringscenter gir opplæring i samsvar med lover og forskrifter til nyankomne flyktninger og innvandrere (barn og voksne), og til voksne som har behov for en fornyet grunnskoleopplæring eller opplæring etter sykdom eller skader. Senteret er også et ressurscenter for personer over 18 år som har betydelig redusert syn og/eller hørsel.

Per januar 2017 har Johannes læringscenter 280 ansatte fordelt på tre områder. Hvert område har egne ledere med stor selvstendighet.

Barnehage: Innføringsbarnehage med 54 plasser, en avdeling for flerspråklige assistenter og et veilederkorps for arbeid med flerspråklige barnehagebarn.

Grunnskole: Innføringsskole for 1.-10. årstrinn, avdeling for flerspråklige opplæring, sosialpedagogisk rådgivingstjeneste og veilederkorps for arbeid med minoritetsspråklige elever.

Voksenopplæring: Norskopplæring for innvandrere og flyktninger, Introduksjons-program for nyankomne flyktninger, Kvalifiseringsprogram for innvandrere, spesialpedagogisk opplæring, grunnskole for voksne (1.-10. årstrinn), fagstøtte innen data, syn og hørsel, rådgivingskontor for hørselshemmede, sosialpedagogisk rådgivingstjeneste, utdannings- og yrkesrådgivingstjeneste, inntaks- og registreringskontor.

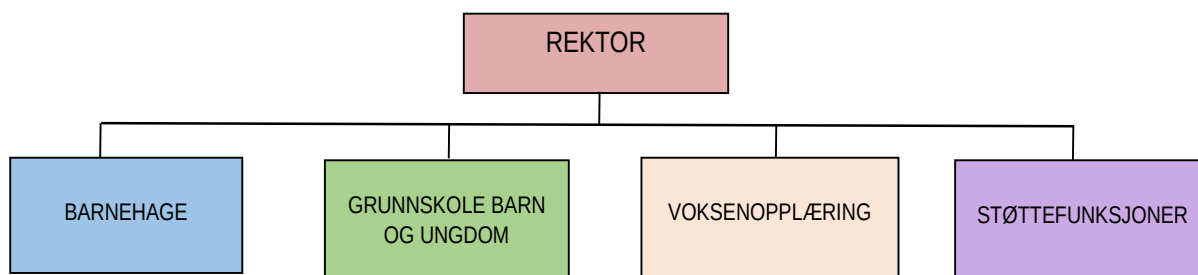
I tillegg har vi en avdeling for støttefunksjoner som kontor, bygg og drift med en egen avdelingsleder.

Utviklingsplanen gjelder for perioden 2016-2018 og er et forpliktende dokument for senterets ansatte og ledelse. Planen vedtas av styret ved Johannes læringscenter som består av følgende medlemmer:

- 2 folkevalgte
- 2 representanter for direktør Oppvekst og levekår
- 1 representant for direktør Personal og organisasjon
- 1 representant for direktør Økonomi
- 2 representanter for de ansattes fagforening på kommunalt nivå (Fagforbundet og Utdanningsforbundet)
- 1 representant for de ansatte på Johannes læringscenter

Rektor for Johannes læringscenter er sekretær.

SENTERLEDELSE

HOVEDOPPGAVE

Hovedoppgaven for Johannes læringscenter er å gi opplæring i språk og andre grunnskolefag, informere om det norske samfunnet og stimulere til aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Senteret gir også et pedagogisk tilbud til personer med særskilte behov. Johannes læringscenter samarbeider nært med barnehager, skoler, kulturinstitusjoner og næringsliv for å realisere våre mål.

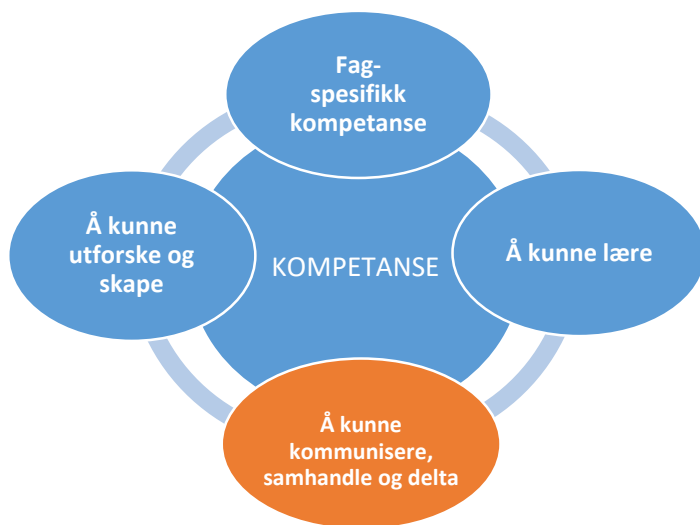
Alle brukerne av senteret møter ansatte som ønsker dialog og kommunikasjon. Både voksne og barn skal oppleve at det mangfoldet de representerer er en ressurs. Sammen med brukerne ønsker våre ansatte å videreutvikle det positive og dynamiske miljøet som preger vårt senter. Personalgruppen ønsker at tiden ved Johannes læringscenter skal gi alle brukerne et godt grunnlag for likeverdighet når det gjelder deltakelse i barnehage, skole, videreutdanning, samfunnsliv og yrkesliv.

FELLES FOKUSOMRÅDE

MEDBORGERKOMPETANSE OG SOSIALT MEDANSVAR

*Medborgerkompetanse og sosialt medansvar er særlig knyttet til ett av de fire kompetanseområdene som beskrives i NOU 2015:8, Fremtidens skole: **Å kunne kommunisere, samhandle og delta***

Ett av fire kompetanseområder som identifiserer ulike dimensjoner, men som til sammen utgjør en helhetlig kompetanse!

Stavangerskolene skal i femårsperioden 2016-2020 arbeide for at elevene, når de går ut av skolen, skal kunne anvende sin kompetanse gjennom å delta aktivt i samhandling med andre.

I følge Stavanger kommunes kvalitetsplan «God, bedre, best» handler medborgerkompetanse om å virke i samfunnet og om å ta ansvar, å kunne ta den andre sitt perspektiv og handle deretter. Dette betyr at vi skal tenke «vi og oss» i stedet for «jeg, meg og mitt». Videre innebærer medborgerkompetanse å være noe for andre, å yte noe for andre og å bety noe for andre.

Medborgerkompetanse omfatter både kunnskaper, holdninger og handlinger. Dette kan læres i fagene og på tvers av fag, gjennom elevsamarbeid, gjennom ansvarsoppgaver på skolen og i konkrete tiltak i familien og i lokalmiljøet.

God, bedre, best!

Kvalitetsplan for skole 2016-2020

STAVANGER KOMMUNE
Sjøløstveit 10 • 4015 Stavanger • T: 51 23 20 00

Kvalitetsplanen for Stavangerbarnehagen 2016 -2019 har en tilsvarende innretning, med følgende mål:

«I Stavangerbarnehagen skal barna forberedes til å delta i et demokratisk- og internasjonalt samfunn ved at de får være medskapere i egne liv». Her fokuseres det også på sosial samhandlings-kompetanse: «Gjennom arbeidet med kvalitetsplanen skal barnehagene de neste fire årene arbeide for at barna utvikler relasjonelle- og interkulturelle ferdigheter». Ferdigheter som empati, turtaking, vennskap, perspektivutvidelse, selvregulering, konfliktløsning er sentrale. Barna skal utvikle ferdigheter som gjensidig utveksling mellom kulturer og evne til å forholde seg til ulikheter mellom mennesker.

Stadig bedre!

Kvalitetsplan for Stavangerbarnehagen
2016 -2019

JOHANNES LÆRINGSSENTER HAR SOM GRUNNTANKE Å FORBEREDE FOR LIVET!

På Johannes læringscenter har vi i mange år hatt noen slagord. I senterets bygninger kan du flere steder møte uttrykket **«Kunnskap gir styrke»** på mange språk. I denne sammenheng tenker vi på styrken til å møte «livets utfordringer». På skolens fane kan vi lese: **«Vi lærer ikke for skolen, men for livet»** (Seneca d. y. 4–65 e.Kr.).

«Livets utfordringer» er vanligvis ikke knyttet til et spesifikt skolefag! Tvert i mot krever de ofte en helhetlig og sammensatt kompetanse. I mange situasjoner er nettopp det å kunne kommunisere, samhandle og delta sammen med andre mennesker en avgjørende faktor!

Vi tenker derfor: For at våre deltakere skal være rustet til å møte «livets utfordringer» trenger de en helhetlig kompetanse der det å kunne kommunisere, samhandle og delta er grunnleggende. Dette gjelder enten de går i barnehagen eller på skolen eller deltar på annen måte på Johannes læringscenter.

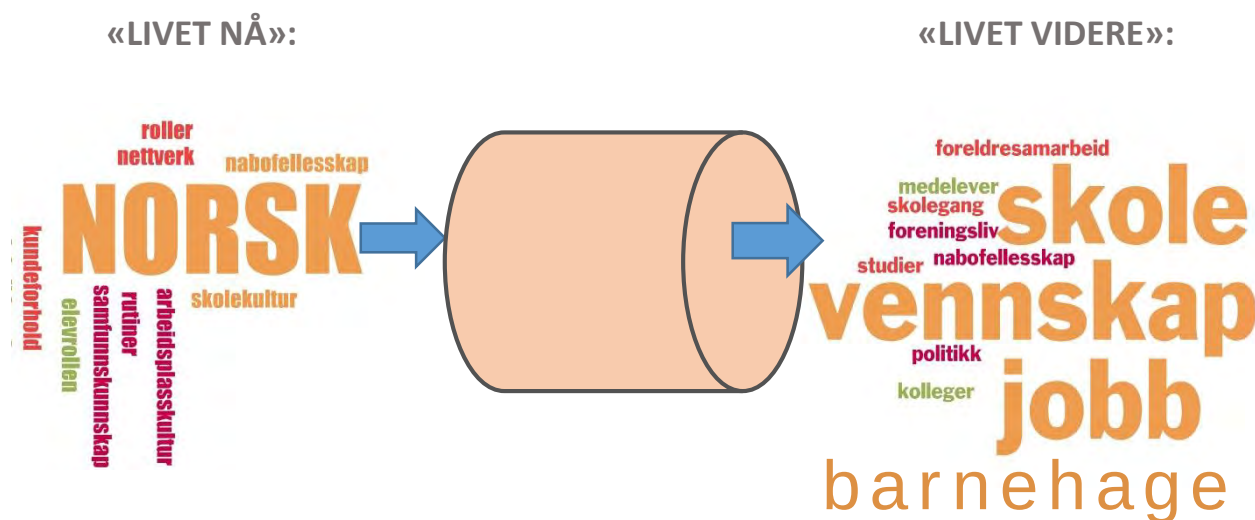

De fleste av våre brukere og deltakere har et opplæringsbehov knyttet til kommunikasjon, samhandling og deltakelse, enten fordi de har bosatt seg i et nytt land eller på grunn av særskilte vansker, sykdom eller skade.

Den enkelte deltaker skal forberede seg for å kunne lykkes i sitt hverdagsliv og på de arenaer hun eller han trer inn i etter tiden på Johannes læringscenter. Den nye arenaen kan være både en ny barnehage, en ny skole, en arbeidsplass, et forum for foreldresamarbeid, et nabofellesskap, foreningsliv eller annen samfunnsdeltakelse.

For å kunne møte disse nye utfordringene vil de trenge robuste og hensiktsmessig verktøy. Derfor er fokuset i opplæringstilbudet på Johannes læringscenter knyttet til grunnleggende ferdigheter som språk, samfunnskunnskap, sosiale koder og kulturelle praksiser.

Vi kan si det så sterkt som at ALLE deltakere på vårt senter går i gjennom en omfattende og livsforandrende fase mens de er hos oss.

Den enkelte avdeling på Johannes læringssenter vil i perioden 2016-2018 i sine fokusområder arbeide aktivt for at alle våre deltakere skal lykkes med å skaffe seg grunnleggende ferdigheter samt nyttig og nødvendig samhandlingskompetanse til bruk på de arenaene deltakeren forventes å komme i.

BARNEHAGE

Barnehageavdelingen er regulert gjennom Lov om barnehager, sist endret 19. juni 2009. Forskriften «Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver», sist endret 10. januar 2011, gir retningslinjer for barnehagens verdigrunnlag, innhold og oppgaver og gir personalet i barnehagen forpliktende rammer for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen bygger på flere internasjonale konvensjoner som Norge har ratifisert og FNs barnekonvensjon av 1989. Stavangerbarnehagens kvalitetsplan for barnehage 2016–2019 *Stadig bedre* er et sentralt dokument som gir retning for arbeidet for alle i barnehageavdelingen.

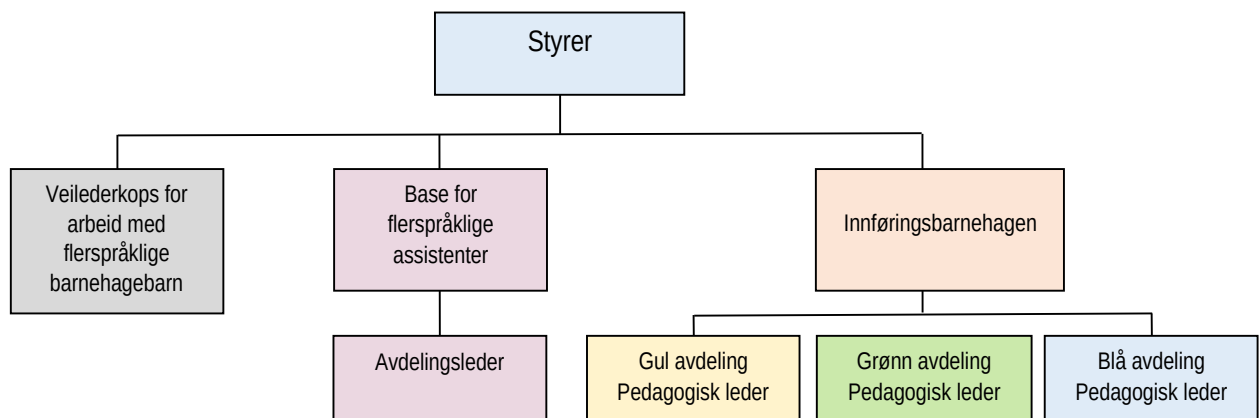
Innføringsbarnehagen har en egen årsplan. I denne utviklingsplanen har vi plukket ut to satsinger fra vår egen årsplan som det settes et ekstra fokus på de to kommende barnehageårene. Disse er relasjoner (omsatt til medborgerkompetanse) og det fysiske rommet.

De flerspråklige assistentene arbeider i tråd med årsplanene i de aktuelle barnehagene.

Ansatte i avdelingen er opptatt av å skape kvalitet i hvert «møte». Vår visjon er at barna, de foresatte og våre kollegaer opplever at vi viser interesse for *det de* bringer med seg inn i møtet av handlinger, kunnskap og den enkeltes unike erfaringer.

LEDELSE

Barnehageavdelingen har en styrer, en avdelingsleder og tre pedagogiske ledere. Styrer har det øverste faglige og personalmessige ansvaret for avdelingen, og avdelingsleder og pedagogiske ledere bistår i dette arbeidet.

VEILEDERKORPS FOR ARBEID MED FLERSPRÅKLIGE BARNEHAGEBARN

Veilederkorps for arbeid med flerspråklige barnehagebarn med tre veiledere ble etablert våren 2015 og tilbyr kompetanse-heving og veiledning innen fagfeltet interkulturell kompetanse til ansatte i kommunens barnehager. Interkulturell kompetanse er en av Stavangerbarnehagens fire kvalitetssøylar i tillegg til relasjons-, tidlig innsats- og språkkompetanse.

Interkulturell kompetanse kan beskrives som «*evnen til å kommunisere hensiktsmessig og passende med mennesker som har en annen kulturell bakgrunn*» (Stadig bedre – Kvalitetsplan for Stavanger barnehagene 2016 – 2019 s.16). Gjennom å utvikle interkulturell kompetanse blir man bedre til å forholde seg til ulikheter mellom mennesker generelt. Interkulturell kompetanse bidrar til perspektivutvidelse for alle.

Veilederkorpsets oppgaver er:

- Gi råd og veiledning til barnehagene innenfor interkulturell kompetanse.
- Kompetanseheving innenfor interkulturell kompetanse.
- Drive nettverk for pedagogiske ledere i Stavanger kommune.
- Videreutvikle nettressursen.
- Etablere samarbeidsbarnehager.
- Etablere gode rutiner i overgangen mellom barnehage og skole for barn med flerspråklig bakgrunn.
- Gi kurs til pedagogiske ledere om samarbeid med flerspråklige assistenter.
- Samarbeide med basen for flerspråklige assistenter.

Nye tiltak:

- I samarbeid med basen for flerspråklige, prøve ute flerspråklige fortellinger i noen barnehager.
- I samarbeid med Språkpedagogene og noen forsøksbarnehager, prøve ut nytt skjema for «bli – kjent- samtaler» med foreldre med flerspråklig bakgrunn.
- Lage foreldrekurs om interkulturell kompetanse som tilbys i bydelene.
- PenPal – «snakkende penn» - skal prøves ut i noen barnehager høsten 2016.
- Utarbeiding av «praksispakke» til implementering av interkulturell kompetanse i Stavangerbarnehagene.

ET GLIMT INN I MITT FØRSTE ÅR SOM VEILEDER

Ragnhild Landa

Mitt første arbeidsår som veileder i *Veilederkorps for arbeid med flerspråklige barnehagebarn* på Johannes er snart slutt. Jeg ser tilbake på et lærerikt år med interessante og varierte oppgaver som både har berørt og begeistret meg og gitt meg noen tanker rundt mangfoldsarbeidet i barnehagen.

En av mange arbeidsoppgaver i Veilederkorpset har vært å være veileder i prosjektet: «Kompetanse for mangfold». To barnehager og to skoler i Stavanger har vært med i prosjektet som har vært knyttet opp til UiS gjennom veiledning og forelesninger. Veilederkorps-barnehage har bistått barnehagene med å utvikle kompetanse på mangfoldsarbeid gjennom refleksjon i personalgruppen og utarbeiding av ulike tiltak i det praktiske arbeidet på avdelingen. Tid til refleksjon i personalgruppen rundt nye teoretiske perspektiver og egen praksis har åpnet opp for nye tanker og perspektiver både hos ansatte og hos oss som veiledere. Å se seg selv og sitt eget arbeid i et mangfoldperspektiv har vært bevisstgjørende og gitt nye erkjennelser og ny praksis.

Barngruppen har gledet seg over mangfoldet på ulike måter. Ulike morsmål og kulturer er blitt synliggjort gjennom ord, sanger, musikk og nye fortellinger, og barna har fått med seg flotte opplevelser og erfaringer rundt lek og vennskap på tvers av ulike kulturer.

Det som kanskje har gjort sterkest inntrykk på meg dette året er alle de flotte praksisfortellingene vi er blitt fortalt og som vi har fått bruke tid på å reflektere rundt. En praksisfortelling har gjort et spesielt inntrykk:

Det er tid for juleforberedelser og barnehagen skal denne dagen på julevandring i kirken. Barn og ansatte gjør seg klar til å gå. Noen barn blir igjen på avdelingen sammen med pedagogisk leder av hensyn til foreldres ønske om at barnet ikke skal delta i religiøse arrangement i barnehagen som blant annet gudstjenester i kirken. Når de andre går av gårde kommer det fra ett av barna som er igjen i barnehagen: Er det Jesus som har bestemt at det bare er de som er hvite som får gå i kirken? Er det Jesus som sier at jeg ikke får komme?

Dette er sterke ord fra et klokt lite barn som er på vei til å finne seg selv og utvikle sin egen identitet i krysningen mellom ulike kulturer. Barnets utsagn gav tanker til mye hos pedagogen i barnehagen; hvordan skulle hun mestre å ivareta barnet i situasjonen, hvordan skulle hun få til gode løsninger i barnehagen for å gjøre det lettere for barnet rundt slike «krysspress-situasjoner»? Hvordan kunne hun åpne opp for å snakke med foreldrene rundt disse situasjonene og samtidig vise respekt for deres valg, hvordan kunne de sammen finne frem til løsninger som begge kunne enes om for å hjelpe barnet i slike og liknende situasjoner?

Rundt slike og andre praksisfortellinger har det vært lærerikt å reflektere sammen i et mangfoldperspektiv rundt både voksenrollen, barneperspektivet, foreldreperspektivet og barnehagens innhold. Denne praksisfortellingen er en av flere fortellinger som beriker og utfordrer barnehagen på ulike områder i en mangfoldig hverdag i dag. Barnehagen står overfor en stor og spennende utfordring i det å gjøre den til en god møteplass der *alle* barn blir betydningsfulle for hverandre og i felleskapet, samtidig som de lærer å bli trygge og stolte i de kulturene de er en del av.

Om forfatteren:

Ragnhild Landa har arbeidet som veileder i *Veilederkorps for arbeid med flerspråklige barnehagebarn* siden 2015. Ragnhild er utdannet barnehagelærer med videreutdanning i flerkulturell pedagogikk. Ragnhild har nylig avsluttet sin master i interkulturelt arbeid. Hun har sin erfaringsbakgrunn fra 25 år i Barnas Hus barnehage i Stavanger.

BASE FOR FLERSPRÅKLIGE ASSISTENTER

Barnehageavdelingen har en base for flerspråklige barne- og ungdomsarbeidere og assistenter. Disse er ansatt i en base under Johannes læringscenter. Basen samarbeider med ca. 120 Stavangerbarnehager som kan søke om flerspråklig assistent på vegne av sine barn. For tiden har basen 18 ansatte som representerer mange forskjellige språk. Foreldrene søker om flerspråklig assistent for sitt barn i samarbeid med barnehagen. Barnehagen melder behovet til Johannes læringscenter. Assistentene fordeles etter antall barn og bestilling. Normalt tildeles barnehagene en halv dag med assistent i hvert språk de søker. En assistent kan arbeide i opptil ni barnehager hver uke i tillegg til ukentlig møter og kurs på Johannes læringscenter.

Forskning viser at morsmålet har stor betydning for læring, og at god språkutvikling på barnas morsmål er avgjørende for barns utvikling og forståelse av andrespråket og for barns kognitive utvikling. Å ha mulighet til å kunne forstå og gjøre seg forstått på sitt eget morsmål, hjelper barnet i forståelsen av det som skjer og gir barnet mulighet til større delaktighet. Utvikling av både morsmål og det norske språket er derfor en forutsetning for god læring og delaktighet i barnehage og skole. I arbeidet med å utvikle flerspråklighet utgjør flerspråklige assistenter en viktig ressurs i barnehagen.

Stavangerbarnehagen har et stort mangfold. Å verdsette mangfoldet i barnehagen ved å blant annet synliggjøre barns likheter og ulikheter gjennom ulike språk, kulturer, religioner og personligheter, betyr å anerkjenne det alle barn og voksne har i seg av ressurser og erfaringer. Barnehagen er en viktig møteplass for barn og voksne med ulik bakgrunn. Et viktig mål må derfor være å styrke barns selvbylde og gjøre de trygge og stolte i de kulturene de er en del av, både hjemmekulturen(e) og den norske kulturen. Dette er med på å styrke identitet og gir alle barn og voksne perspektivutvidelse. Å vekke nysgjerrighet for mangfoldet kan være med å bidra til økt toleranse og lære barn at mangfold er noe spennende og flott, samtidig som det er med på å forebygge utestenging og mobbing.

Flerspråklige assistenter kan bidra til:

- At alle barn i barnegruppen integreres i et fellesskap.
- At barna kan forstå og gjøre seg forstått i barnehagen.
- Brobygging og kulturformidling mellom barn med minoritetspråklig bakgrunn og barn med etnisk norsk bakgrunn.
- God kontakt mellom barnehage og foreldre.

FLERSPRÅKLIGE ASSISTENTER GJØR EN FORSKJELL

Dovile Naujokaite Byberg

Språk er et viktig grunnlag for lek, læring og vennskap. Språket er det viktigste redskapet vi har til å formidle kunnskap i verden. Morsmål spiller en sentral rolle, fordi vi lærer best på et språk vi forstår godt: et hjerte språk.

Jeg vil gjerne fortelle om min jobb som flerspråklig assistent og hvor viktig dette er sosialt, språklig og emosjonelt, for barna i barnehagehverdagen.

Det viktigste jeg kan gjøre i min jobb er å bidra til at alle barn i barnegruppen føler seg sett, hørt og integrert i et felleskap. For en god integrering mener jeg at man trenger god kommunikasjon og trygghet. Trygghet kan oppnås sammen med en voksen som behersker barnets morsmål – en flerspråklig assistent.

For at *alle* barn i barnehagen skal kunne uttrykke seg, bli forstått og delta likeverdig i lek og i andre aktiviteter, vil det å ha en tilgjengelig voksen som snakker et felles språk med seg være veldig betydningsfullt. Jeg vil gjerne dele et eksempel på dette med dere. Da jeg begynte i en barnehage sist høst, traff jeg en rolig, sjenert og litt ensom gutt. Pedagogisk leder fortalte meg at han hadde behov hjelp både med språket og med det sosiale samspillet, og at han ikke var aktiv på samlingene. Først begynte vi å jobbe med språket, for vi tenkte at uten et godt språk er det vanskelig å uttrykke seg, å forstå og å danne vennskap. Guttens foreldre fortalte til meg at han ikke ville gå til barnehagen, og jeg så at han ofte lekte alene. Han manglet en god venn. Jeg hadde et godt samarbeid med pedagogisk leder og foreldrene. Etter en stund forandret gutten seg. Han ble bedre til å snakke og forstå både norsk og morsmål, fikk bedre selvtillit, ble tryggere og mer aktiv i samlingsstundene. Det aller viktigste var at han også fikk en god venn.

Jeg vil dele et eksempel til på hvor viktig det er å forstå og bli forstått.

I en av samlingsstundene før jul hørte barna en bok om nissen. Barnet, som jeg jobbet med sa at dette var dumt og at han ikke likte det. Jeg tenkte med en gang at dette var litt rart siden barna som oftest liker julenissen. Jeg snakket med barnet og foreslo at vi kunne lese et lite kapittel i boken sammen bare vi to. Jeg leste på mitt morsmål. Barnet forstod alt og stilte spørsmål og var interessert i handlingen. Da forklarte han at han synes at boka var for vanskelig å forstå når den ble fortalt på norsk.

For at alle barna skal bli godt integrert i Norge er det viktig med god kjennskap til norsk kultur, men samtidig bekreftelse av deres identitet. Jeg mener at flerspråklige assistenter har en viktig rolle her. Vi er brobyggere mellom to kulturer. Et eksempel som belyser dette var en gang pedagogisk leder og jeg fortalte et eventyr både på norsk og mitt morsmål. Dette var et kjent litauisk eventyr som barnet og jeg hadde lest på forhånd. Etter samlingen lærte alle å telle til ti på litauisk og de fikk smake på en litauisk rett. Barna var nysgjerrige og viste glede, og barnet jeg jobbet med ble samtidig veldig glad og stolt over sitt morsmål. Det var jo morsmålet hans alle fikk høre og litauisk mat alle fikk smake. Dette skulle være som en liten reise til vår kultur.

Et godt samarbeid mellom barnehage og foreldre er viktig for barnets trivsel og utvikling. Som flerspråklige assistenter kan vi bidra til bedre kommunikasjon og være gode rollemodeller. Foreldre som er nye i Norge kan ofte ha mange bekymringer og spørsmål og det kan lett oppstå en del misforståelser. Foreldrene opplever det som tryggere når de kan snakke med, og spørre ansatte i barnehagen på sin eget morsmål.

For å lære godt norsk er det viktig med godt morsmål. Morsmålet er i hjertet vårt og det er språket vi tenker og drømmer med. Vi er aldri hele mennesker på et fremmedspråk. Det er bare på morsmålet vi har tilgang til hele verden og alle de dypeste følelsene våre, som kjærlighet.

Om forfatteren:

Dovile Naujokaite Byberg kommer fra Litauen og hun har arbeidet som flerspråklig assistent siden 2015 og arbeider i seks Stavangerbarnehager ukentlig. Hun har utdanning fra Litauen i offentlig administrasjon og arbeidet der som teknisk tegner. I Norge har hun også jobbet ett år i barnehage i Sola.

FLERSPRÅKLIGE FORTELLINGER

Mål

- Barn i Stavangerbarnehagen får høre flerspråklige fortellinger.
- Barna får øke sin interkulturelle kompetanse gjennom gjensidig språk- og kulturutveksling.
- Barna skal få økt innsikt i andres perspektiv. Noen barn vil få utvidet sitt perspektiv, andre vil oppleve identitetsbekreftelse.

Begrunnelse for mål

I Kvalitetsplanen for Stavangerbarnehagene 2016-2019 er interkulturell kompetanse et av fire sentrale kompetansemål for barnehagene. Planen sier at det interkulturelle innebærer en bevegelse mellom mennesker og en gjensidig utveksling mellom kulturer. Det sentrale er samhandlingen mellom kulturer.

Vi ønsker å rette fokus mot flerspråklighet og synliggjøre det flerspråklige mangfoldet i Stavangerbarnehagen som vårt bidrag, når Johannes læringssenter samler seg om et felles fokusområde for alle avdelinger som er medborgerkompetanse og sosialt medansvar. Å vise hvilke ressurser som ligger i det flerspråklige- og kulturelle mangfoldet vil kunne heve morsmålets status i barnehagene.

Vi ønsker å inspirere ansatte i Stavangerbarnehagen til å jobbe mer med flerspråklighet i barnehagen sin og ta i bruk arbeid med flerspråklige fortellinger som metode. Gjennom kursing vil de ansatte, både flerspråklige assistenter og ansatte i Stavangerbarnehagen, få et verktøy som de kan bruke sammen med barna. Barna vil oppleve både perspektivutvidelse og identitetsbekreftelse når de lytter til fortellinger på flere språk og med opphav fra ulike land og kulturer. Gjennom denne gjensidige utvekslingen av språk og kultur tror vi at barna vil få økt sin interkulturelle kompetanse.

Hva gjør vi

- Vi har innledet samarbeid med profesjonell forteller.
- Profesjonell forteller har gjennomført en kursrekke for flerspråklige assistenter i basen i muntlig fortellerkunst.
- En flerspråklig assistent har i samarbeid med profesjonell forteller utviklet en flerspråklig forestilling på norsk og somali som de har vist i seks barnehager.

Hva vil vi

- Gjennomføre to kurs i muntlig fortellerkunst med fokus på flerspråklige fortellinger for ansatte i de barnehagene etter å ha fått se en flerspråklig forestilling.
- Utvikle en ny flerspråklig forestilling på et nytt språk, som vi vil vise til flere barnehager.
- Alle flerspråklige assistenter i basen skal jobbe med flerspråklige fortellinger ute i barnehagene i samarbeid med de øvrige ansatte.

- Veilederkorpset og avdelingsleder i basen vil bidra til igangsetting og oppfølging av arbeidet med flerspråklige fortellinger ute i barnehagene.
- Gjennomføre kurs i bruk av flerspråklige fortellinger for de ansatte i basen. Dette blir en forlengelse av kurset som de har hatt i muntlig fortellerkunst.
- Lage et praktisk idéhefte til flerspråklige assistenter og ansatte i barnehagene om hva flerspråklige fortellinger er og hvordan de kan jobbe med dette.
- Ha «arbeid med flerspråklige fortellinger i barnehagen» som tema hver sjette uke i fellestiden til basen.

Resultater

- Flere barn i barnehager i Stavanger får høre flerspråklige fortellinger. Flere barn får utvidet sitt perspektiv og repertoar når de hører historier med bakgrunn fra ulike land og på ulike språk. Barna får oppleve identitetsbekreftelse gjennom å høre fortellinger på sitt eget morsmål.
- De flerspråklige assistentene i basen og ansatte i Stavangerbarnehagen har gjennomført opplæring i fortellerkunst og i arbeid med flerspråklige fortellinger, og de bruker denne metoden sammen med barna.
- Det er økt fokus på arbeid med flerspråklighet i Stavangerbarnehagen. De ressursene som ligger i mangfoldet av språk og kultur blir synliggjort og tatt i bruk i barnehagene.

INNFØRINGSBARNEHAGEN

Innføringsbarnehagen gir et heldags tilbud og har 54 plasser for barn i alderen elleve måneder til seks år. Antall plasser kan utvides noe ved behov. Vi tar imot barn av nyankomne flyktninger som deltar i introduksjonsprogrammet. Dette gjelder nyankomne overføringsflyktninger, flyktninger fra norske asylmottak- og gjenforente. Det er Flyktningseksjonen som søker barna inn til barnehagen. Dersom barnehagen har kapasitet kan vi tilby plass til barn bosatt i asylmottak som er i alderen fra 4 år og oppover. Etter ca. ett år i Innføringsbarnehagen overføres barna til en barnehage eller de begynner på skole i bydelen der familien er bosatt.

Innføringsbarnehagen er en av NAFO (Nasjonalt Senter for Flerkulturell Opplæring) sine *fokus-barnehager*. Det innebærer at vi skal drive kontinuerlig kompetanseheving av eget personale og dele vår kompetanse på fagfeltet med andre barnehageansatte i Rogaland, med andre fokusbarnehager og i landet for øvrig. De siste årene er mye tid brukt på å øke kunnskapene om flerkulturelle tema, familiearbeid og språklæring.

I barnehagen har vi *ressursorienterte relasjoner* som vår «grunnmur». Det betyr at vi skal ha fokus på et ressursorientert og sensitivt samspill med barn, foreldre og oss ansatte imellom. Inspirasjonen til dette har vi hentet fra ICDP-programmet (International Child Development Programme). Når vi er ressursorienterte har vi et grunnleggende ønske om å anerkjenne og respektere deres iboende ressurser i samspillsformer, morsmål, kulturuttrykk og lignende. En viktig intensjon for ansatte i barnehagen er dermed at vi alltid skal arbeide for at vi skal være «lagspillere» med barna, foreldrene og oss ansatte imellom.

I perioden 2017 – 2018 deltar barnehagen i «Språktiltaket». Dette er Stavanger kommune sin strategi for å øke kompetansen på språkarbeid i alle barnehager. Vi lærer teori, utvikler barnehagens språkmiljø og trener på språkaktiviteter.

Barnehagen har fokus på foreldresamarbeid og foreldreinvolvering. Vi tilbyr «introtiltakene» *Barn og familie* og *COS foreldrekurs (Circle Of Security)* til våre nyankomne familier. Dette er et samarbeid med introduksjonsavdelingen. *Barn og familie* er basert på vår kunnskap om familiearbeid og familielæring. Foresatte i barnehagen, som nylig er kommet til Norge og som deltar i introduksjonsprogrammet, deltar i barnehagen en dag i uken. Der lærer og opplever de barnehagehverdagen, nærmiljø, barnekultur og mye annet sammen med barna sine og ansatte i barnehagen.

Programmet går over et introsemester. Vi ønsker å trygge foreldrene i den nye foreldrerollen i nytt land, ved å ha fokus på det gode samspillet og på positiv grensesetting. I *Barn og familie* får barn og foreldre sammen opplæring i «hverdagsnorsk» særlig knyttet til ord og begreper for barn, familieliv og barnehagehverdag. Det legges opp til bruk av mye muntlig samtale og gjensidig utveksling og veiledning knyttet opp mot aktivitetene som gjennomføres i programmet. Barna og foreldrene får en unik erfaring i å bruke språket i naturlige situasjoner. Vi setter ord på det vi gjør og opplever sammen. Samtidig legger vi vekt på å forklare betydningen av at foreldrene bruker morsmålet sammen med barna, og at de kan sette morsmål på alle opplevelsene barna får på norsk i barnehagen. Aktivitetene som gjennomføres, tilpasses den enkelte gruppes behov og sammensetning. Dette er for eksempel samlingsstunder, musikkstunder, lekaktiviteter, matlaging og ekskursjoner ut av barnehagen til turområder, bondegård eller til byområder med besøk på museum, bibliotek og butikker. I *COS foreldrekurs* deltar foreldrene i foreldreveiledningsprogrammet COS som har vekt på refleksjon rundt barns tilknytning og behov for trygghet. Her er foreldrene sammen i en klasse uten sine barn.

Barnehagen har etablert samarbeid og faste veiledningstimer med barnepsykiater fra Transkulturelt senter i Stavanger. Vi får veiledning og kompetanseheving i flyktningbarns psykiske helse og om traumatiserte barn. I aktuelle tilfeller jobber vi med å gi barna traumebevisst omsorg.

Fokusområder

«Å BETY NOE FOR ANDRE»

Mål

- Barna får erfaring i å vise empati og omsorg for hverandre og regulere sine følelser.
- Barna lærer strategier til å løse konflikter på en hensiktsmessig måte.

Begrunnelse for mål

Kvalitetsplanen for Stavangerbarnehagene 2016-2019 har fokus på at barna skal få oppleve å være *medskapere* i egne liv og utvikle *sosial samhandlingskompetanse*. Stavangerskolene har et tilsvarende kvalitetsmål for elevene om *medborgerkompetanse*. Skolen løfter frem at elevene skal erfare å være noe for andre, å yte noe for andre og å bety noe for andre. Johannes læringssenter ønsker at dette temaet skal være en rød tråd på hele senteret.

I barnehagen ønsker vi å gi barna økte ferdigheter i å innordne seg i sosiale relasjoner og til å danne vennskap. Å støtte barna i å mestre og regulere sine egne følelser og håndtere uenigheter og konflikter på en positiv og konstruktiv måte kan bidra til dette. Når barn er trygge i samspill med andre barn, vil de lettere se andres behov og dermed kunne være tilstede for andre.

Hva gjør vi

- Barna får støtte og hjelp til å regulere sine egne følelser.
- Vi setter ord på barnas egne, og andres følelser i naturlige situasjoner.
- Vi bruker de grunnleggende samspillsprinsippene i ICDP-programmet for å skape et sensitivt samspill. Barna opplever voksne som føler med dem og gleder seg sammen med dem.
- Vi viser interesse for barnet ved å sette av god tid til den gode samtalen. Vi lytter til det barnet uttrykker og følger opp deres initiativ. Barna møter voksne som ser, anerkjenner og bekrefter barnet.
- Barna får erfaring i å ta hensyn til andre ved å vente på tur for å vaske hender, rutsje på rutsjebanen og sende matfatet rundt etter tur under måltider.
- Vi har tema om ulike følelser i strukturert aktivitet gjennom blant annet bruk av barnelitteratur, bilder og samtale.

Hva vil vi

Vi vil fortsette å jobbe med det vi allerede gjør. I tillegg vil vi:

- Utarbeide lærings- og lekemateriell som handler om følelser og empati for andre.
- Starte lesesirkler som omhandler temaet i fokusområdet. Vi skal lese utvalgte kapitler fra fagbøkene «Se barnet innenfra», «Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen» og «Kommunikasjon og samspill – fra fødsel til alderdom».

- Fokus på ivaretagelse av leker, bøker og diverse. De eldste skal bli med å reparere ting som blir ødelagt. Ansatte skal være gode rollemodeller for barna gjennom sin presentasjon- og ivaretagelse av «barnehagerommet», leker og materiell.
- Gi barna medansvar for å gjøre barnehagen til et trivelig sted å være gjennom å delta i for eksempel dekking og rydding av bord og vasking av hyller, garderober og leker.
- La barna bake og tilberede mat og servere til barn, foreldre og ansatte i barnehagen.
- La de eldste barna få erfaring med å hjelpe de yngste med for eksempel påkledning, vaske hender og leie i hånden på tur.

Resultater

- Barna opplever mestring, positivt samspill og glede av å hjelpe andre.
- Vi har en perm (eventuelt en boks) med forslag til aktiviteter, bilder og materiell som omhandler fokusområdet.
- Vi har rutiner på hvordan gi barn erfaring i å hjelpe andre.
- De ansatte har økte ferdigheter og kunnskap om hvordan de kan bidra til at barn utvikler god samhandlingskompetanse og empati for andre.

«ROMMETS BETYDNING FOR LEK OG LÆRING»

Mål

- Barnas medvirkning og forskertrang i lek og læring ivaretas gjennom rommets utforming og innredning.
- Barna opplever at personalet skaper og omskaper rommet i takt med deres interesser, behov og utvikling.

Begrunnelse for mål

Barnehagen ønsker å ha en ressursorientert tilnærming til det å hele tiden være i endring. Veien vi går sammen med barna skal være i samsvar med deres interesser og behov. Gjennom å gå fra mer rigide lekearealer mot en mer variert og omskiftelig innredning av barnehagen, vil vi være i stadig bevegelse i samsvar med endringer i barnegruppens sammensetning og behov. Personalet skal gjennom arbeidet med rommene bli mer bevisste på sin påvirknings- og definisjonsmakt over barnas hverdag i barnehagen.

Leken er sentral i barnehagen som være- og læreform. Vi ønsker å signalisere vår respekt for leken gjennom å rette fokus på barnehagerommet. Vi vet at det gode rommet kan bidra til å inspirere, pirre nysgjerrighet og ivareta barns valgfrihet i leken. Et godt utviklet rom kan også inspirere barna slik at de både får lyst å komme inn – og ville bli der og leke.

Vi har hatt flest av de yngste barn i barnehagen vår i løpet av de siste ti årene. Nå ser vi en dreining på dette med at vi stadig får inn flere eldre barn. De eldste barna har andre behov og leke- og uttrykksformer der blant annet rollelek, konstruksjonslek og kreative fag spiller en større rolle.

Hva gjør vi

- Rommet og leker er tilrettelagt for de yngre barna med tilpassede småbarnsleker, med små motoriske utfordringer og med oversiktlige og «åpne» rom.
- Avdelingene har alle hver sitt utvalg av «tradisjonelle lekemiljøer» som for eksempel egne soner for familie/hjem, konstruksjon, kjøretøy og lignende.
- Vi har noe «gammelt og ekte» materiell og leker som arvede vesker, utkleddningsklær, og emballasje i våre lekemiljøer.
- Rommet har innimellom blitt noe ominnredet etter barnegruppens sammensetning og behov.
- Vi har hatt besøk av foredragsholder som har skrevet masteroppgave om temaet og blitt inspirert om barnehagerommets muligheter.
- Etter inspirasjon fra foredraget har avdelingene i større grad laget mer avskjermede lekemiljøer.

Hva vil vi

- Bygge videre på det vi allerede har av «gammelt og ekte» materiell og leker som arvede vesker, utkleddningsklær, brukt emballasje og lignende.
- Hente materialer fra naturen, som for eksempel pinner, stein og skjell, inn i våre lekemiljøer.

- Gi de ansatte hver sine ansvarsområder som de sørger for at er godt presentert og ivaretatt (materiell- og romansvarlig).
- Innrede våre nye lekearealer etter ombyggingen i 2015. Dette arealet er en ny avdeling (baserom), et fellesrom (kjøkken) og to grupperom.
- Utvikle fellesrommet tilpasset for lek og læring for de eldste barna.
- Utforme nye og gamle lekemiljøer slik at de lett kan skiftes rundt på eller tilføres nye elementer.
- Utvikle lekemiljøer som er «hverdagsrom» og som tar igjen ord og begreper som vi særlig fokuserer på i 1. og 2. språkinnlæringen.
- Se på barnehagen som en helhet med ulike lekemiljøer i avdelingene, og på kjøkken som kan brukes av alle. Barna vil kunne «reise» rundt i barnehagen og oppleve ulike miljøer som pirrer deres nysgjerrighet, forskertrang og lekelyst.
- Ha fokus på estetikk i rommene våre. Barna skal oppleve innbydende ryddige rom med utvalgte og godt presenterte leker, gode fargevalg og med både skjermede lekemiljøer og mer åpne rom.
- Utarbeide en rutine for hvordan rommene i barnehagen skal se ut når vi forlater de om ettermiddagen.
- Invitere foredragsholder til mer faglig inspirasjon og til praktiske bidrag i utformingen av våre barnehagerom.

Resultater

- Barna møter rom og lekemiljøer som er tilpasset sin aktuelle aldersgruppe og sine interesser.
- Barna møter estetiske og ryddige rom som innbyr til lek.
- Personalet dokumenterer og evaluerer rommenes utforming og endring i løpet av fokusperioden.

KOMPETANSEPLAN FOR BARNEHAGE

Ansatte i Barnehageavdelingen følger plan for kompetanseheving i *Stavangerbarnehagen*. I 2017 og 2018 følger vi grunnkurs og fordypningskurs i kvalitetssøylene *Språkkompetanse* og *Tidlig innsats kompetanse*. Parallelt med fordypningen i kvalitetssøylene utvikler vi vår kompetanse i implementering (endringsarbeid). Implementering er en satsing i *Stavangerbarnehagen* og Pål Roland som står for faglige input.

Ansatte deltar på samlinger og inspirasjonsforedrag om medborgerkompetanse og sosialt medansvar felles for senteret.

I Barnehageavdelingen har vi allerede mye kompetanse, og en sentral strategi er at vi deler denne kompetansen med hverandre. Vi legger opp til formell og uformell deling og utveksling gjennom å ha fokus på et åpent arbeidsmiljø. Ansatte som tar individuell videreutdanning, som deltar på kurs og lignende, bidrar til felleskapet med dette.

I perioden 2017 -2018 deltar Innføringsbarnehagen i Språktiltaket; et tiltak i kvalitetssøylen Språkkompetanse. Vi utvider vår kunnskap om barns språkmiljø og utvikler våre strategier for språkarbeid. Barnehagen får gjennom hele tiltaket veiledning fra språkpedagog ved Ressurssenter for styrket barnehagetilbud.

Øvrig individuell kompetanseheving:

- Fire assistenter i basen studerer for å avlegge fagprøven i Barne- og ungdomsarbeid.
- En pedagog i barnehagen tar videreutdanning i *Språkutvikling og språklæring 2016 – 2017*. En pedagog i barnehagen skal ta videreutdanning i *Språkutvikling og språklæring 2017 – 2018*.
- En pedagog i korpset tar emner i globale studier ved VID Misjonshøyskolen.

GRUNNSKOLE BARN OG UNGDOM

Grunnskoleområdet på Johannes læringscenter består av «Veilederkorps», «Innføringsskole for minoritetsspråklige elever» (1. -10. trinn) og «Avdeling for flerspråklig opplæring» (FLA).

FLA har som hovedoppgave å gi tilbud om morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring til minoritetsspråklige elever både på Innføringsskolen og på alle andre grunnskoler i Stavanger kommune.

Grunnskoletilbudet på Johannes læringscenter er regulert gjennom Opplæringsloven gjeldende fra 1. august 2006.

§ 2-8 er sentral for undervisningen av nyankomne elever:

«Elevar i grunnskolen med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild norskopplæring Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge delar.»

§ 2-8 fikk følgende nye ledd fra 1. august 2012:

«Kommunen kan organisere særskilt opplæringstilbod for nykomne elevar i eigne grupper, klassar eller skolar. Dersom heile eller delar av opplæringa skal skje i slik gruppe, klasse eller skole, må dette fastsetjast i vedtaket om særskild språkopplæring. Vedtak om slik opplæring i særskilt organisert tilbod kan berre gjerast dersom dette er rekna for å vere til beste for eleven. Opplæring i særskilt organisert tilbod kan vare inntil to år. Vedtak kan berre gjerast for eitt år om gongen. I vedtaket kan det for denne perioden gjerast avvik frå læreplanverket for den aktuelle eleven i den utstrekning dette er nødvendig for å vareta eleven sitt behov. Vedtak etter dette leddet krev samtykkje frå elev eller føresette».

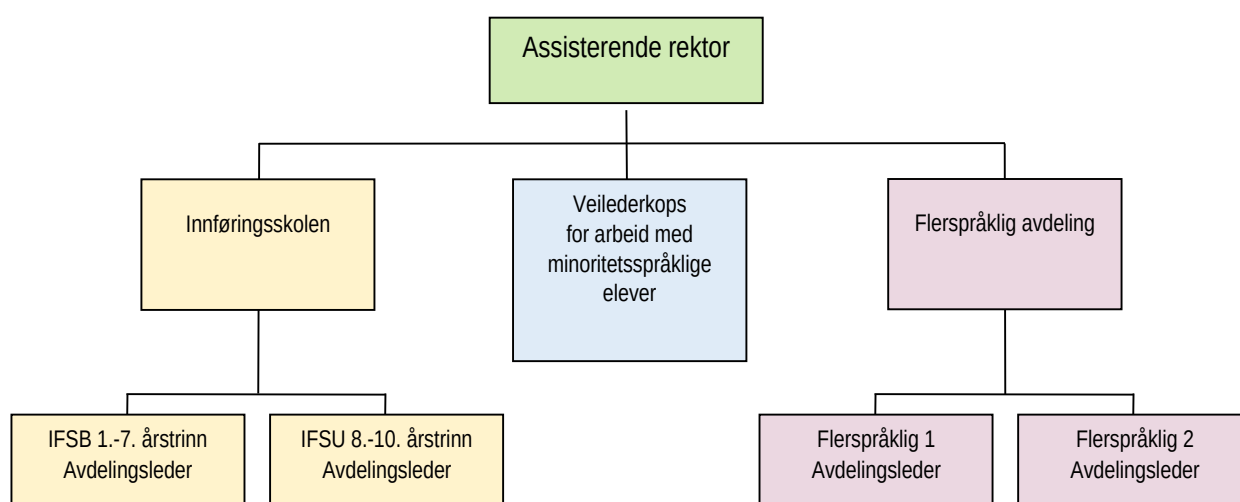
LEDELSE

Grunnskolen har en assisterende rektor og fire avdelingsledere. Assisterende rektor har overordnet faglig og personalmessig ansvar for hele grunnskoleområdet for barn og ungdom.

De fire avdelingslederne har den daglige faglige og personalmessige ledelsen for hver sin avdeling. Dette arbeidet omfatter å organisere og følge opp lærernes arbeid, og ivareta og tilrettelegge for lærernes arbeid både utenfor og inne på Johannes læringscenter.

Veilederkorpset i Stavanger kommune gir i samarbeid med ledelsen, veiledning innenfor det minoritetsspråklige fagfeltet til alle grunnskolene i kommunen. Dette kan være forelesninger for hele kollegier, veiledning av enkeltlærere eller grupper av lærere, nettverksmøter etc.

Ledelsen sammen med veilederkorpset tar også imot studiebesøk fra andre kommuner.

VEILEDERKORPS FOR ARBEID MED MINORITETSSPRÅKLIGE ELEVER

Stavanger kommune har et veilederkorps for arbeid med minoritetsspråklige elever med fire pedagogiske veiledere. Veilederkorpsset skal veilede og støtte grunnskolene i Stavanger i alle typer spørsmål som omhandler elever med minoritetsspråklig bakgrunn. Skolene kan ta kontakt via henvendelseskjemaet på hjemmesiden vår, eller pr. e-mail/telefon.

Veilederkorpsset kan bidra med blant annet:

- Veiledning i forhold til kartlegging av språkferdigheter på norsk og på morsmålet.
- Veiledning i forhold til tilpasset opplæring for flerspråklige elever.
- Skape kontakt mellom nærskolen og de tospråklige lærerne på Johannes læringscenter.
- Oppfølging av elever som blir overført til nærskolen fra Johannes læringscenter.
- Veiledning av ansatte i SFO i forbindelse med flerspråklige elever i SFO.
- Miniprojekter på skolene der vi følger spesielt opp arbeid med flerspråklige elever.
- Bidra med kompetanseheving gjennom kurs for alle grunnskoler i kommunen.
- Kartlegging av flerspråklige førskolebarn.
- Kurs:
 - å lære norsk som andrespråk
 - ordlæring, arbeid med tekster
 - oppbygging av og metoder i særskilt norsk- timer(SNO)
 - synliggjøring av mangfold
 - enkeltvedtak § 2,8

EN DAG I VEILEDERKORPSET ...

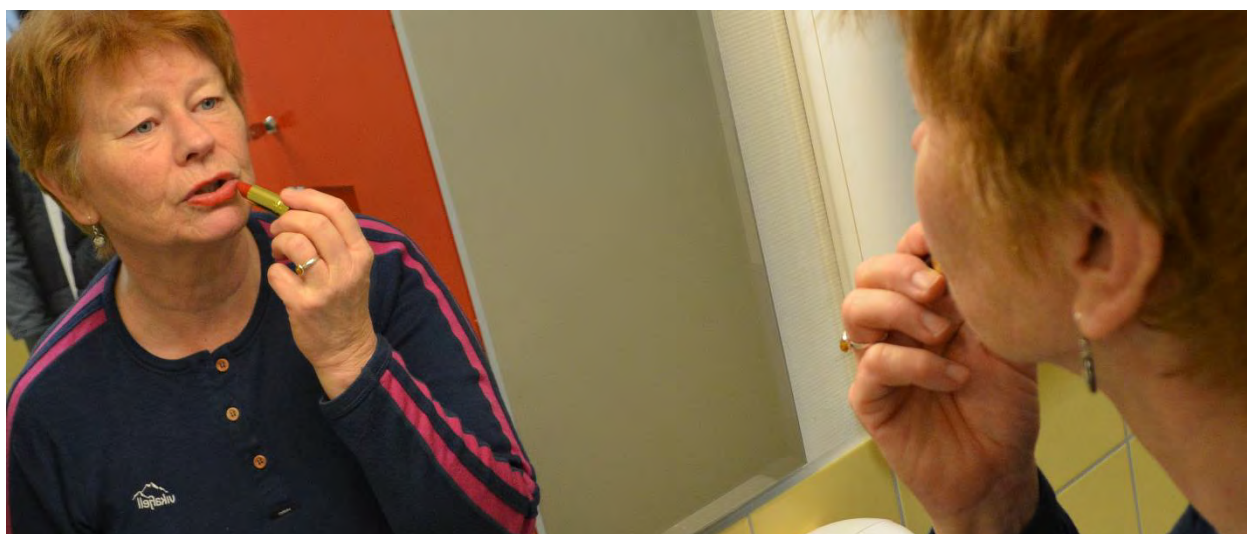

Ingrid Værum Larsen

Ingrid veileder sitter sammen med gutt i 9. klasse. «Hvordan går det på skolen?» «Fint.» «Forstår du mye i timene?» «Litt.» Ingrid vet at «litt» stemmer. Litt eller lite. Kartlegging i norsk viser at han ikke har god nok norsk til å forstå mye av fagundervisningen. Fagbøkene er fulle av ukjente ord. En tøff hverdag i klasserommet. En stille gutt som aldri rekker opp hånden og spør, best å være usynlig. Engasjerte lærere er frustrerte. De vil så gjerne hjelpe, men har 30 elever som ett lærer-hode og to lærer-armer skal favne. «Vi skal jobbe litt med denne teksten om andre verdenskrig», sier Ingrid. «Men først må vi jobbe med disse ordene. Disse ordene må du forstå og lære. Vi bruker google translate. OK?» «OK.» Et lite smil.

Desembermørk morgen, men lyst på møterom 125. Fire veilederdamer sitter sammen rundt bordet med hver sin kaffekopp. Gjennomgang av uka som var og uka som kommer. Birgit forteller om et foreldremøte som både var trist og godt. Fortvilt mor, men positiv lærer som ønsker konkret hjelp. Ellers har veilederne holdt to kurs på skoler. Møter med avdelingsledere, lærere og PPT. Mailer. Jobbing med forenklet undervisningsmaterieell, viktig å jobbe så konkret som mulig – fine ord om tilpasning hjelper lite i en travel lærerhverdag. Diskusjoner og innspill, fire hoder tenker bedre enn ett.

Onsdag kl. 14, personalrommet Storhaug skole. Marit tar på leppestift. «Nå tar eg på leppestiften, og det betyr at kurset starte nå.» Litt latter før kollegiet blir med på en liten reise inn i gråsomeordenes verden. Nok et kurs er i gang.

FLERSPRÅKLIG AVDELING (FLA 1 OG FLA 2)

Flerspråklig avdeling ved Johannes læringssenter er for lærere som gir morsmålsstøttet undervisning både ved innføringsskolen og i Stavangerskolen ellers. Avdelingen er delt i to på grunn av det store antall lærere tilknyttet avdelingen. Opplæringen bygger på «Læreplan i morsmål for språklige minoriteter» og på Kunnskapsløftet. Lærerne er tilsatt på Johannes læringssenter og har basen sin her. Barne- og ungdomsskolene i kommunen bestiller og betaler for timer i de aktuelle språkene. Omfanget og fordeling av bestillingene varierer noe fra år til år. De siste årene har det vært 55-62 lærere i arbeid med ca. 700 elever i 33 forskjellige språk fordelt på ca. 40 skoler.

Avdelingen betjener også de øvrige avdelingene ved senteret og skolene i kommunen gjennom ulike oppdrag som:

- Undervisning i samfunnskunnskap på morsmålet for voksne.
- Lese- og skriveopplæring for voksne analfabeter.
- Kartlegging av morsmålsferdigheter.
- Pedagogiske tolkeoppdrag.

EN KONTINUERLIG UTFORDRENDE FORNØYELSE

Aida Kiblawi

Mitt navn er Aida Kiblawi. Jeg er født og oppvokst i byen Beirut, Midtøstens Paris. Opprinnelig er jeg fra byen Haifa, Palestina. Jeg er gift og har tre voksne barn som er født og oppvokst i Stavanger. Jeg er utdannet lærer og har arbeidet i Sandnes/Stavanger kommune siden 1985. I de siste årene har jeg jobbet i Stavanger kommune. Mine første elever var mine egne barn, og deres erfaringer med morsmål i det norske skolesystemet har gitt meg viktige pekepinner på hvor viktig det er med tospråklig/morsmåls utdanning.

Mitt morsmål er arabisk. Et 2000 år gammelt språk som er morsmålet til hele Midtøsten, Gulfen og Nord-Afrika. Arabisk består av standardarabisk, klassisk arabisk og dialekt arabisk. Standard arabisk er typen arabisk som brukes i skolebøker og som tales på TV og i nyhetene for eksempel. Klassisk arabisk er den koraniske uttalelsen. Alle de arabiske landene har i tillegg hver sin ulike dialekt, noen er like og andre er meget forskjellige.

Mange lurer på hva en tospråklig lærer egentlig gjør? Det kan ikke beskrives med noen få ord. Vi jobber som morsmålslærere, tospråklige lærere i den norske skolen, og brobyggere mellom skole, hjem og elever. Vi arbeider både med læring og sosialpedagogiske forhold. Vi møter på store utfordringer i vårt arbeid med tanke på at vi jobber med elever som kommer fra ulike kulturelle bakgrunner. Kulturforskjellene er meget store blant de ulike arabiske samfunnene seg imellom, i tillegg til kontraster til det norske samfunnet. En stor del av mitt arbeid går på å skape forståelse, gi og videreføre informasjon til foreldrene, og samtidig være et bindeledd mellom skole, foreldre, og elever. Det er viktig å være i god dialog med barnas foreldre, spesielt de som er nye i Norge.

Ingen dager er like for meg. Jeg arbeider på fem-seks forskjellige skoler, og forholder meg til flere rektorer, lærere, elever og foreldre. Mitt undervisningsopplegg er basert på norsk terminologi, men er spesialtilpasset barn og ungdom som er født og/eller oppvokst i Norge.

Undervisningsopplegget er et solid og effektivt instrument som jeg har utviklet over flere år basert på egne erfaringer i det norske skolesystemet. Jeg har også skrevet flere selvlagde bøker som jeg underviser mine elever i, og har laget undervisningsmateriell i arabisk og norsk som er tilpasset barn som er født og oppvokst i Norge. I tillegg, veiledningsskjemaer til foreldrene. Disse har vært meget nyttige, motiverende og gjort arbeidet lettere for meg, og gjennom årene har jeg sett at de har økt forståelsen for både elevene og foreldrene. Min drøm når jeg blir pensjonist er å lage en bok av mitt arbeid for å gi videre til andre nyutdannede lærere.

Vi som tospråklige lærere bør være med på å fremme tiltak for å bedre forståelsen mellom skolen, barna, foreldrene og det norske samfunnet forøvrig.

Vi hjelper foreldrene til å se på seg selv som problemløsere istedenfor å sitte med følelsen av at de er problemskapere for sine barn som lever blant to kulturer. Jeg velger ofte å sette opp minst tre møter i året for å diskutere og ta opp ulike saker som barn og foreldre sliter med i forbindelse med skolen, språk, og det å leve i det norske samfunnet. Det har vært en meget positiv respons på disse møtene, både fra foreldrene og skolene.

Jobben som tospråklig lærer er krevende og utfordrende, men samtidig veldig givende. Gjennom alle disse årene har jeg hatt flere elever med ulike diagnoser. Ved hjelp av kursing og studier har jeg gjennom årene lært mye om blant annet autisme, asperger, ADHD, tilknytningsforstyrrelser, og andre diagnoser. Jeg er svært takknemlig for at jeg gjennom kontinuerlig kursing og videreutdanning gjennom jobben har fått muligheten til å utvide, og bygge på mine kunnskaper. Dette har gitt meg og mine elever et stort utbytte, og har tillatt meg å ta meg av mangfoldige situasjoner og forskjellige elevers behov. Hvert skoleår byr på nye utfordringer med nye elever som alle har sine særegne behov. Utfordringen ligger i å tilpasse en effektiv undervisning til hver elev, slik at man skaper trivsel, tilpasning, integrering og god læring.

Jeg ønsker å takke for alle de flotte mulighetene jeg har fått oppleve og lære gjennom mitt yrke som tospråklig lærer. Det er vanskelig å finne nok ord om denne jobben, fordi den rommer så mye, ikke bare språk og pedagogikk. Jeg har lyktes i mitt yrke fordi jeg har vært opptatt av å lære og å forstå elevene og foreldrene. Lære om deres kulturer, vise respekt og være empatisk i arbeidet med dem. Mange av de arabisk-talende foreldrene er vant til tradisjonelle kollektivistiske oppdragelsesverdier. Dette er utfordrende både for dem, barna deres og deres møte med det norske samfunnet som i større grad utvikler seg i retningen av moderne individualistiske oppdragelsesverdier. Verken den ene eller den andre oppdragelsesformen er rett eller galt. Det gjelder bare å finne balansen mellom dem for å gi en god oppdragelse og oppvekst til våre tokulturelle barn.

Jeg brenner for mer morsmålsundervisning i skolen. Jeg mener at MMO må tas mer seriøst, og at vi som lærere bør gi et klarere budskap om verdien, viktigheten og betydningen av MMO. Mitt yrke betyr veldig mye for meg. Jeg råder alle nyutdannede og nye kollegaer til å vise glede, engasjement, motivasjon og kreativitet i sitt yrke. Samtidig være engasjert, tilgjengelig og nysgjerrig. En av mine viktigste oppgaver gjennom yrket mitt har vært å støtte elevene mine. Det har jeg fått mye igjen for!

INNFØRINGSSKOLEN FOR BARN OG UNGDOM (IFSB OG IFSU) 1. TIL 10. ÅRSTRINN

Innføringsskolen tilbyr grunnleggende norskopplæring og fagopplæring til alle barn og ungdom uten norskkunnskaper fra 1. til 10. årstrinn. All undervisning gis etter enkeltvedtak om særskilt språkopplæring i innføringsskole. Rektor ved nærskolen eleven hører til, fatter vedtak for ett år om gangen. Elevene vil på bakgrunn av dette få et fulltids grunnskoleskoletilbud ved Johannes læringscenter.

På innføringsskolen arbeider vi etter «*Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter*», «*Læreplan i morsmål for språklige minoriteter*» og «*Kunnskapsløftet*». Hovedfokus for opplæringen er at eleven oppnår gode norskspråklige ferdigheter. Det er et viktig mål for opplæringen at elevene lærer grunnleggende ord og begrep i de ulike fagene, slik at de får et redskap til å kunne arbeide med fagene i ordinær skole. Etter hvert som norsk språk kommer mer og mer på plass, blir en større del av opplæringen basert på kompetansemål hentet fra «*Kunnskapsløftet*».

Fagopplæringen gis både på norsk og morsmålet. Elevene på innføringsskolen får, så langt det er mulig, tilbud om til sammen 3-4 timer morsmålsstøttet undervisning. Dersom det ikke er mulig å gi morsmålsstøttet undervisning i elevens språk, vil eleven få tilbud om særskilt norskopplæring (SNO). Per juni 2016 var det registrert ca. 250 elever som representerer 30 ulike språk.

Elevene blir overført til nærskolen når norskferdighetene i forhold til aldersadekvate krav er gode nok til at elevene kan delta i den ordinære undervisningen på norsk. Opplæringsloven setter imidlertid en grense på to år i særskilt opplæringstilbud.

Nærskolen fortsetter å tilby særskilt språkopplæring eller opplæring i henhold til Læreplan i grunnleggende norsk inntil eleven kan følge den ordinære læreplanen i norsk.

RÅDGIVERE

Ved Innføringsskolen har vi rådgivere som blant mye annet, har ansvar for å ta i mot og registrere nye elever. Rådgiverne samarbeider med elevenes nærskoler og sørger for at all nødvendig informasjon og dokumentasjon blir sendt til nærskolen. Rådgiver på ungdomstrinnet har ansvar for prosessen og veiledning knyttet til innsøkingen av elever til videregående opplæring.

Rådgiverne har en sentral rolle i det spesialpedagogiske og sosialpedagogiske arbeidet på skolen, både som deltakere i skolens styrkingsteam og i oppfølging av saker som berører kapittel 9A i Opplæringsloven (ofte kalt «elevenes arbeidsmiljølov»). Oppgaver her er kartlegging av elever som ikke har utbytte av den ordinære undervisningen ved skolen. Dette gjøres i samarbeide med helsesøster, PPT og BUPA, og med veiledning fra psykiater fra Transkulturelt senter og NAFO.

HELSESØSTER

Helsesøster sørger for at våre nyankomne elever kommer inn i Skolehelsetjenesten. Arbeidet innebærer veiledning, helseundersøkelser, vaksinerings, oppfølging og henvisning videre ved behov. Helsesøster deltar også i vårt samarbeid med PPT og BUPA.

For tiden er Silje Østbø Deuchl og Rachel Bjerk helsesøstre ved Johannes læringscenter. De har kontortid hver torsdag.

GLIMT AV EN VANLIG ARBEIDSDAG TIL TOSPRÅKLIG LÆRER

Anita Gjataj

08:00 Start på arbeidsdagen til tospråklig lærer Anita Gjataj.

08:10 Anita kjører mot Hundvåg

08:16 Første stopp: Austbø skole der Anita har undervisning med en ungdomsskoleelev fra 08:30-09:15

09:30 Innom Johannes for å hente materiell til den neste timen på Vardenes

09:50 Vardenes skole. Tospråklig fagopplæring på barnetrinn fra 10:00-10:45

11:10 Anita ankommer Kvaleberg skole

11:20-12:05 Undervisning med elever på 4.trinn

12:20 Etter å ha spist lunsj i bilen er Anita kommet til Vaulen skole

12:24 Ved inngangen treffer Anita en mor som absolutt må snakke om sønnens progresjon. Anita avtaler tid til samtale senere i uken

12:28 Nøkkel til grupperom må hentes i resepsjonen. Undervisningen varer fra 12:30-14:00

14:20 Tilbake til Johannes for å planlegge neste dag

14:20 «Oops! Hvor skal jeg parkere?»

14:45 Parkeringsplass er endelig funnet. Nå kan Anita senke skuldrene litt og konsentrere seg til forberedelse

MEDBORGERKOMPETANSE OG SOSIALT MEDANSVAR

Medborgerkompetanse og sosialt medansvar er forankret i Stavanger kommunes kvalitets-plan «God, bedre, best» og omfatter både kunnskaper, holdninger og handlinger. Dette betyr at vi skal tenke «vi og oss» i stedet for «jeg, meg og mitt». Videre innebærer medborgerkompetanse og sosialt medansvar å være noe for andre, å yte noe for andre og å bety noe for andre.

På Johannes læringssenter læres medborgerkompetanse og sosialt medansvar gjennom hele skoledagen, i alle fag og på tvers av fag, gjennom elevsamarbeid og ansvarsoppgaver på skolen og i konkrete tiltak i familien og i lokalmiljøet.

Mål

Våre elever skal oppleve en skole som jobber systematisk og målrettet med å utvikle samhandlingskompetanse både på skolen, i familien og i det offentlige rom. Å arbeide med medborgerkompetanse og sosialt medansvar er også å utvikle elevenes demokratiske kompetanse.

Det å utvikle samhandlingskompetanse og demokratisk kompetanse innebærer at vi må arbeide med flere aspekter på ulike nivå og ulike områder:

- Empati og omsorg for hverandre.
- Aksept og toleranse for ulikheter.
- Interesse og engasjement for andre.
- Likeverd og like muligheter uansett alder, religion og kjønn.
- Demokrati i praksis (elevmedvirkning og elevrådsarbeid).

Begrunnelse for mål

Medborgerkompetanse og sosialt medansvar er fokusområde i Stavanger kommune sin kvalitetsplan «God, bedre, best 2016-20. Her poengteres at *«arbeidet med å forberede elevene på livet etter skolen må starte allerede første skoledag ... Elevene må tilegne seg kompetanser som gjør dem i stand til å kommunisere, samhandle og delta i framtidige yrkesmessige, samfunnsmessige og kulturelle sammenhenger.»*

Hva gjør vi

- På Johannes læringssenter lærer elevene grunnleggende norsk både i kommunikasjon med andre og gjennom arbeid med norske begrep i fagene, det vi kaller «skolerettet norsk». Det er for at de best og raskest mulig kan møte den ordinære skolehverdagen i sin nærskole, men også for at de raskest mulig kan ta sin plass i det norske samfunnet.
- Gjennom arbeid med kommunikasjon og språk, også morsmålet, bidrar vi til at elevene er i stand til å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og å skape positive relasjoner i forskjellige samvær.

- Vi prioriterer å gi elevene kunnskap og erfaringer som gjør dem i stand til å møte samfunnet utenfor skolen. (f. eks. gjennom vennskapsklasser på nærskoler, «uteskole»).
- Vi forsterker elevenes identitet gjennom temaer som samhandling og medvirkning til fellesskapet.
- Skolens ansatte er gode rollemodeller og forbilder i møte med eleven i undervisning og aktiviteter, gjennom for eksempel å legge til rette for at elevene får medvirke i læringssituasjonen, lojalt håndheve felles regler, og legge til rette for samarbeid med foresatte, nærskoler og nærmiljø.

Hva vil vi

Vi vil fortsette å arbeide med og videreutvikle det vi allerede gjør. I tillegg vil vi legge til rette for medborgerkompetanse og sosialt medansvar gjennom å:

Styrke skole-hjem samarbeidet:

- Utarbeide plan for gode arenaer for dialog og samhandling.
- Utvikle eksisterende møtearenaer med for eksempel foreldrekafe, bruke foresattes kompetanse i undervisning og andre læringsaktiviteter, invitere foresatte med i ulike komiteer som kan gi gode sosiale arenaer for elevene.
- Se på nye måter å gjennomføre inntakssamtalen på for å kvalitetssikre at elevens kultur, kunnskaper og skolebakgrunn blir bygget videre på i opplæringsløpet.

Sikre at «alle med», og at alle tar ansvar for et godt lærings- og skolemiljø:

- Miljøpatrulje i friminutt.
- Fadderordning for nye elever.
- Klasseregler/trivselsregler skal være preget av samarbeid og forståelse for hverandre, tydelige og tilgjengelig på ulike språk.
- Legge til rette for vennskap og gode relasjoner gjennom å arbeide med dramalek og samarbeidsøvelser.
- Samarbeide på tvers av senteret når elever har familie som er deltakere i andre avdelinger.
- Utarbeide lokale trivsel- og foreldreundersøkelser.

Legge til rette for kompetanseheving for ansatte:

- Opplæring med eksterne forelesere for alle på senteret.
- Workshops og intern felles kompetanseutvikling i planleggingstid i fellesskap og avdelingsvis.
- Kompetanse-delning og erfaringsutveksling mellom avdelingene i jevnlig treffpunkt i fellestiden (f.eks.: bruke morsmåls- og tospråklige faglæreres kunnskap og erfaring om elevenes språk, kultur, historie og utfordringer i det norske samfunnet).

Resultat

- Elevene på Johannes læringscenter har et godt lærings- og skolemiljø.
- Vi har utviklet gode rutiner for skole-hjem-samarbeid.
- Alle ansatte har en felles forståelse av hva som ligger i begrepet medborgerkompetanse og hvilke kunnskaper og ferdigheter som kreves av eleven for å oppnå målet på sitt alders- og modningsnivå. Målene er synliggjort i halvårsplaner på trinn.

Mål

- Elevene får god, variert og tilpasset undervisning etter sitt nivå.
- Utarbeide temaplan/lokal læreplan med delmål og vurderingskriterier opp mot kompetansemål på nivå 1. og 2. i læreplan «grunnleggende norsk for språklige minoriteter».
- Innføringsskolen har gode rutiner for gruppering av elevene som gir best mulig tilpasning for språklig og faglig fordypning i henhold til den enkelte elevens utvikling og progresjon.

Begrunnelse for mål

Vi viser her til Opplæringslova §1-3 Tilpassa opplæring og tidleg innsats: *«Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene til den enkelte eleven...»*.

Forskrift til Opplæringslova § 3-1 slår fast at: *«Elevar i offentleg grunnskoleopplæringhar....både ein rett til undervegsvurdering og sluttvurdering og ein rett til dokumentasjon av opplæringa»*.

Læreplanene «Grunnleggende norsk for språklige minoriteter» og «Morsmål for språklige minoriteter» angir i liten grad hvilke kunnskapsmål og innholdsemner innenfor læreplanenes hovedområder «*språklæring*» og «*språk og kultur*» det er nødvendig å jobbe med for at elevene skal kunne nå kompetansemålene. Videre er det en utfordring at kompetansemål i «*språklæring*» og «*språk og kultur*» dreier seg om at eleven skal få større bevissthet om sin egen språklæring og kulturelle trekk ved forskjellige typer språkbruk, samtidig som elev og lærer på IFS som oftest ikke har et felles språk å kommunisere på. Det er derfor viktig at opplæringen på områdene grunnleggende norsk og morsmål danner en meningsfull sammenheng for eleven. En god lokal plan for opplæringen med tydelige, felles mål er et viktig redskap for å kunne vurdere om eleven når målene.

Hva gjør vi allerede

Vi arbeider etter læreplan «Grunnleggende norsk for språklige minoriteter», «Morsmål for språklige minoriteter» og «Kunnskapsløftet», og har hovedfokus på norsk i alle fag den tiden elevene er hos oss. Vi differensierer og tilrettelegger undervisningen for språklig og faglig fordypning innenfor tema etter elevens utvikling og progresjon, men ser at vi har potensiale til å bli ennå bedre på dette området. Elevene vurderes med hensyn til om de har tilstrekkelig kunnskap i norsk for å kunne følge den ordinære undervisningen på sin nærscole med UDIR sitt kartleggingsverktøy: «*Kartlegging av språkkompetanse i grunnleggende norsk*». Disse målene er svært generelle og vi ser at det er utfordrende å vurdere når eller om eleven har nådd kompetansemålene.

Hva vil vi

- Utarbeide lokal læreplan/temaplan med delmål og vurderingskriterier i tema /deler av fag etter elevenes utvikling og progresjon.
- Utarbeide gode vurderingskriterier.
- Videreutvikle rutiner for kartlegging av elevenes skolefaglige bakgrunn og grunnleggende ferdigheter ved oppstart og vurdering underveis.

Resultat

- Elevene ved innføringsskolen får faglig tilpasset undervisning i tema/deler av fag etter sin utvikling og progresjon.
- Til skolestart 2018 er det utarbeidet lokal læreplan/temaplan med delmål og vurderingskriterier for kompetansemål i læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.
- Temaplan, delmål og vurderingskriterier er tatt i bruk av alle lærere skoleåret 2018/19.
- Temaplan, delmål og vurderingskriterier evalueres og justeres underveis og innen skoleåret 2019/20.
- Rutinebok er oppgradert og lett tilgjengelig for personalet.

KOMPETANSEPLAN FOR GRUNNSKOLE BARN OG UNGDOM

Vi prioriterer kompetanseutvikling knyttet til våre fokusområder og hovedsakelig felles kompetanseutvikling på arbeidsplassen. Vi legger til rette for kompetansedeling både internt og med forelesere utenfra, spesielt på områder som preger grunnskolen over tid.

Vi har hatt felles kompetanseheving om klasseledelse ved Lenden Skole og ressursenter, flere samlinger og inspirasjonsforedrag om medborgerkompetanse og sosialt medansvar, og har planlagt kompetanseheving i lesing og skriving med kursholder fra lesesenteret ved UIS.

I perioden har også ansatte mulighet til individuell kompetanseheving gjennom det nasjonale tilbudet om kompetanse for kvalitet, pr. nov 2016 en deltaker.

En ansatt tar pr. nov. 2016 PPU, og to deltar på «rektorskolen».

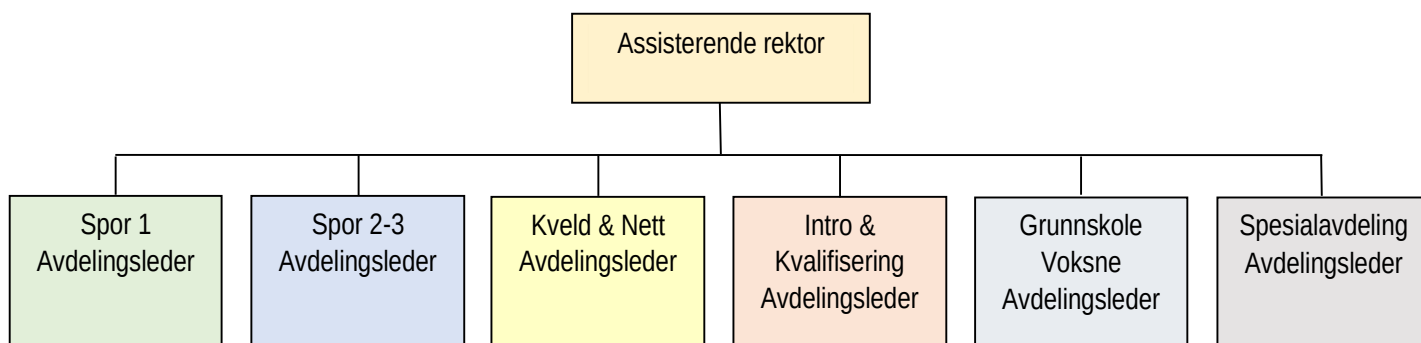
VOKSENOPPLÆRING

Johannes læringscenter gir tilbud om all voksenopplæring på kommunal grunn. Dette inkluderer opplæring i norsk og samfunnskunnskap, introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere, grunnskole og spesialopplæring. Vi har også et ressurscenter for personer over 18 år som har betydelig redusert syn og/eller hørsel.

Opplæring i norsk, samfunnskunnskap og introduksjonsprogram er hjemlet i Introduksjonsloven, mens grunnskole- og spesialopplæring for voksne er hjemlet i Opplæringslovens kapittel 4A.

LEDELSE

Voksenopplæringen har seks avdelingsledere. I tillegg er det en assisterende rektor som er leder for hele voksenopplæringsfeltet. Rektor har delegert et utvidet faglig og personalmessig ansvar til assisterende rektor for voksenopplæringen. Assisterende rektor deler dette ansvaret med avdelingslederne. De har ansvar for hver sin avdeling, og skal følge opp lærernes arbeid og ansettelsesforhold.

INNTAK, REGISTRERING & RÅDGIVING

Inntaks- og registreringskontoret gjennomfører samtaler og registrering av alle nye minoritetsspråklige brukere. Sosialpedagogiske rådgivere er disponible dersom behovet for en mer omfattende samtale er aktuell. Inntakskontoret gjennomfører også digitale tester for å bestemme norsknivået til voksne brukere som kan noe norsk. Oppdatering og endringer av allerede registrert informasjon foretas fortløpende. Alle deltakere som blir registrert, settes på ventelister for senere opptak på kurs.

Norskavdelingen har fire rådgivere tilknyttet avdelingen. Teamet tester og kartlegger deltakernes nivå og læringsprogresjon, plasserer dem i grupper og planlegger i samarbeid med lederne oppstart av nye kurs. I tillegg gir teamet utdannings- og yrkesrådgivning, veiledning til deltakere i vanskelige livssituasjoner og annet sosialpedagogisk arbeid. I tillegg har avdelingen 13 intro- og kvalifiseringsrådgivere som følger deltakerne gjennom hele programmet, med særskilt ansvar for de integreringsfremmende tiltakene og oppfølging av praksis.

Grunnskolen for voksne har to rådgivere knyttet til avdelingen. Rådgiverne deltar i inntak og kartlegging av elever, gruppeplassering, timeplanlegging og innsøking til videregående skole.

PSYKISK HELSE

På voksenopplæringsområdet har vi et samarbeid med overlege, psykiater Jone Schanche Olsen på Transkulturelt senter. Transkulturelt senter er en del av BUPA på SUS, og har flyktninger og asylsøkere som målgruppe. Han leder oss i en veiledningsmodell som kalles «Reflekterende team»

Teamet består av representanter fra de ulike avdelingene på voksenfeltet.

På veiledningen kan ansatte legge frem en anonym case hvor det er bekymring knyttet til psykisk helse eller atferd hos flyktninger eller asylsøkere. Veiledningsgruppen møtes en gang i måneden og det er tid til to caser hver gang. Det avtales fra sak til sak hvordan saken skal følges opp videre.

Ved akutte situasjoner, tar vi direkte kontakt med *Transkulturelt senter* for veiledning.

AVDELING NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP

Avdelingen drives i tråd med «Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne flyktninger» (Introduksjonsloven) av 1. september 2005 og rundskriv G-01/2016. Loven inneholder bestemmelser både for deltakere i introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Med utgangspunkt i oppholdsgrunnlag, får innvandrere rett og/eller plikt til opplæring i minimum 600 timer, inkludert 50 timer samfunnskunnskap på et språk de forstår. Opplæringen drives på formiddag, ettermiddag, kveld og nett.

- Retten medfører at opplæringen er gratis, og at det skal gis tilbud innen tre måneder etter fremsatt krav. Ved behov kan retten utvides med inntil 2400 timer norskopplæring.
- Plikten medfører at gjennomført opplæring i 600 timer eller dokumentasjon av tilstrekkelig norskkunnskaper er en forutsetning for bosetting og for å søke om statsborgerskap.
- Innvandrere som ikke har rett til gratis norskopplæring, får tilbud om plasser mot betaling dersom vi har ledig kapasitet på kursene.

Opplæringen på avdelingen drives etter Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (L-2012). Det er Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) som har det administrative og økonomiske ansvaret for norskopplæringen for voksne innvandrere. Kompetanse Norge (tidligere Vox) har det faglig-pedagogiske ansvaret. Kompetanse Norge er et nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk, og er en etat underlagt Kunnskaps-departementet.

SPOR 1

Spor 1 er tilrettelagt for deltakere som har liten eller ingen skolegang. Noen vil være uten lese- og skriveerfaring. Andre vil kunne lese, men være lite vant med å bruke skriftspråket som redskap for læring fordi de ikke har fått tilstrekkelig lese- og skriveopplæring tidligere. Dette krever en differensiert tilnærming til skriftlige ferdigheter i begynneropplæringen. Av den grunn er dette sporet delt inn i en alfabetiseringsmodul og i ordinær språkopplæring på spor 1.

ALFABETISERINGSMODUL

Deltakerne på alfabetiseringsmodulen har aldri lært å lese, og er derfor vant til å få informasjon og lære gjennom dialog, praktiske erfaringer og arbeid. Deltakerne har ingen eller svært liten formell skolegang. Mangelen på skriftspråks- og skoleerfaring gjør at deltakerne har behov for grunnleggende lese- og skriveopplæring før de går inn i ordinær språkopplæring på spor 1.

I alfabetiseringsmodulen skal det muntlige språket stå svært sentralt. Den muntlige og skriftspråklige opplæringen må ses i sammenheng, slik at ferdighetene kan påvirke og utfylle hverandre. Morsmålet vil være et viktig redskap i arbeidet med å tilegne seg skriftspråklige ferdigheter. Målet for alfabetiseringsmodulen er at deltakerne skal kunne forstå og samtale enkelt på norsk, og tilegne seg grunnleggende lese- og skriveferdigheter. Deltakerne skal også utvikle ulike strategier for skriftavkodning og språklæring.

ORDINÆR SPRÅKOPPLÆRING PÅ SPOR 1

Den ordinære språkopplæringen på spor 1 er tilrettelagt for deltakere med liten skolegang. Deltakerne er lite vant med å bruke skriftspråket som redskap for læring fordi de ikke har fått tilstrekkelig lese- og skriveopplæring tidligere.

Deltakerne på spor 1 har behov for å videreutvikle lese- og skriveferdighetene samtidig som de lærer norsk skriftlig og muntlig. Mangelen på skoleerfaring gjør at de også må arbeide med å utvikle strategier for lesing og læring. Noen av deltakerne har tilegnet seg skriftspråksferdigheter med et annet skriftsystem enn det latinske alfabetet og vil derfor ha behov for å tilegne seg dette. Morsmålet vil være et viktig redskap i tilegnelsen av det nye språket.

Opplæringen har langsom progresjon. Veiledende nivå for avslutning av opplæring på spor 1:

- muntlige ferdigheter: nivå A2 eller B1
- skriftlige ferdigheter: nivå A1 eller A2

SPOR 2

Spor 2 er tilrettelagt for deltakere som har en del skolegang. Deltakerne har skriftspråklige ferdigheter på morsmålet eller et annet språk, og kan bruke skriftspråket som redskap for læring. Noen av deltakerne på spor 2 kan ha liten eller ingen erfaring med det latinske alfabetet og vil derfor trenge opplæring i å bruke dette.

Deltakerne på spor 2 vil ha behov for å utvikle sine lese- og skriveferdigheter til bruk i varierte og nye sammenhenger samtidig som de lærer seg norsk. De må også arbeide med å utvikle læringsstrategier som er viktige blant annet for kritisk tilnærming til og refleksjon over lærestoffet, og bevissthet rundt egen læringsprosess.

Mange har kompetanse i ett eller flere fremmedspråk og kan ha utviklet en språklig bevissthet som kan være nyttig i norskopplæringen.

Opplæringen har middels progresjon.

Veiledende nivå for avslutning av opplæring på spor 2:

- muntlige ferdigheter: nivå A2 eller B1
- skriftlige ferdigheter: nivå A2 eller B1

SPOR 3

Spor 3 er tilrettelagt for deltakere som har god allmennutdanning. Noen har også påbegynt eller fullført utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Deltakerne er vant til å bruke lesing og skriving i tilegnelse av kunnskap og har ofte lært ett eller flere fremmedspråk på skolen. Mange har utviklet gode læringsstrategier og har høy språklig bevissthet.

Opplæringen har rask progresjon.

Veiledende nivå for avslutning av opplæring på spor 3:

- muntlige ferdigheter: nivå B1
- skriftlige ferdigheter: nivå B1

Opplæring til nivå B2 skal gis hvis dette nivået kan nås i løpet av de pliktfastede 600 timene.

KVELD & NETT

Gir opplæring for deltakere på alle spor som av ulike årsaker ikke kan få opplæring på dagtid. Avdelingen tilbyr kurs på kveldstid og på nett. Deltakerne kan velge mellom kveldskurs, rene nettkurs og kombinasjonskurs med jevnlig samlinger på kveldstid i tillegg til nettveiledning.

Det blir gitt et tilbud på ATS (Arbeidstrening-seksjonen) i form av arbeidsrettet norsk og tilrettelagt norskopplæring på praksisplassen til deltakere.

Avdelingen skreddersyr tilbud om norskkurs tilrettelagt for faggrupper i Stavanger kommune i regi av Kompetanse Pluss.

MEDBORGERKOMPETANSE OG SOSIALT MEDANSVAR

Mål

Vi ønsker å gi våre deltakere kunnskap, redskap og erfaring med å delta i samfunnslivet for på den måten å bli en integrert del av det norske samfunnet.

Begrunnelse for mål

Det norske samfunnet har en forventning om at alle skal delta.

- Læreplanen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere sier vi skal:
 - «*Styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet*» (VOX 2012:3).
 - «*Gi deltakeren informasjon om rettigheter, plikter og muligheter og formidle kjennskap til sentrale verdier – og kunne bruke denne kunnskapen i hverdagen*» (VOX 2012:4).
- I Stavanger Kommunes Kvalitetsplan for skole 2016-2020 finner vi dette:
 - «*Medborgerkompetanse handler om å virke i samfunnet og om å ta ansvar, å ta den andre sitt perspektiv og handle deretter*» (Stavanger kommune 2016:9).

Hva gjør vi

- Gir opplæring i 50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår.
- Inkluderer emner fra samfunnskunnskap i alle domener i norskundervisningen.
- Besøker og får besøk av frivillige grupper fra organisasjonslivet som Frivilligsentralen, Turistforeningen, Rotary, Røde Kors o.l.
- Oppfordrer deltakere til å bli aktive medborgere gjennom å delta i frivillig organisasjonsarbeid.
- Arbeider med klassemiljø.

Hva vil vi

- Jobbe systematisk med å fokusere på holdninger og verdier i det norske samfunnet gjennom å ufarliggjøre enkelte temaer, blant annet gjennom samtale.
- Etablere nytt regime (handlingstrapp ved fravær) for å øke bevissthet om fravær fra skolen og dokumentasjon på fravær, for å bevisstgjøre arbeidstakers plikter i arbeidslivet.
- Prøve ut fadderordning/mentorordning for nye deltakere i utvalgte klasser.
- Skape tilhørighet og fellesskap mellom deltakere i ulike undervisningsgrupper gjennom felles aktiviteter som temasamlinger, prosjekter på skolen og turaktiviteter. Bruke slike anledninger til å støtte opp om nettverksdanning. Inspirere deltakere til å få et norsk nettverk.

- Lage ressursmappe med ideer for samfunnsdeltakelse.
- Styrke og systematisere samarbeidet med frivillige organisasjoner.
- Organisere kurs i flerkulturell pedagogikk.
- Styrke samarbeidet mellom norsklærere og samfunnskunnskapslærere gjennom jevnlig treff for å økt bevisstgjøring og læringsutbytte til deltakere i norsk og samfunnsfaget.

Resultat

- Flere besøk av/besøk til frivillige organisasjoner.
- Reduksjon i ugyldig fravær.
- Nye samarbeidsrutiner mellom klasser og lærere
- Økt kunnskap om hvilke rettigheter og verdier det norske samfunnet er tuftet på.
- Økt trivsel i klassen og på skolen.
- Felles møtepunkt mellom norsklærere og samfunnskunnskapslærere minimum en gang i halvåret.

Mål

Gi virkelighetsnær opplæring om norsk arbeidsliv i vid forstand og knytte norskopplæring på alle spor nær til praksis og arbeidsliv. Jobbe med ulike metodikk for å gjøre opplæringen mer relevant for integrering i arbeidsliv og/eller utdanningsløp.

Begrunnelse for mål

Formålet med introduksjonsloven og med opplæringen i norsk og samfunnskunnskap er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet. Revideringen har gitt anledning til å legge sterkere vekt på blant annet arbeidsrettet norskopplæring i tråd med deltakernes og samfunnets behov (Læreplan s. 3). For å gjøre opplæringen mer motiverende og relevant for deltakerne kan arbeidslivsdomenet eller opplæringsdomenet vektlegges sterkere enn de andre domene (Læreplan s. 10).

Hva gjør vi

- Arbeidsliv er et av fire domener i læreplan og et sentralt tema for alle spor og nivå.
- Tilbyr alternativ plan- og ATS-kurs (arbeidstreningssesjonen) med arbeidsrettet metodikk. Tidvis også til enkeltbedrifter.
- Arbeidsnorsk spor 2 gis i nært samarbeid med relevante introtiltak
- Samarbeider med ulike etater som besøker oss i ulike grupper.
- Har nært samarbeid med introrådgivere om praksis og ulike spesialkurs.
- Jobbsamtaler og deltakelse på karrieredagen.
- Bruker jobpicks i ulike klasser.

Hva vil vi

- Utvikle og innarbeide kursmodell med praksisnær aktivitet på alle spor og avdelinger.
- Samarbeide med SMI Språk og Kultur om nettbasert/mobilløsning for arbeidsnær veiledning.
- Utvikle ny organisering for lærers arbeid med oppfølging av praksisdeltakere på spor 1.
- Samarbeide med TV2-skole om tilpasset opplegg for relevant og tilpasset materiell innen domenet arbeidsnorsk.
- Ha kurs for ansatte innen feltet, både internt og i samarbeid med andre aktører eller VO-sentre.
- Organisere målrettet samarbeid mellom lærer i norskavdelingen og rådgivere i introavdelingen på alle spor.
- Bruke ulike IKT-verktøy som metode og fagrelevant tematikk (CV på webcruiter, NAV, o.l.).

Resultat

- Målrettet kursvirksomhet for å møte krav til tilpasset opplæring for raskere integrering.
- Økt kompetanse på fagfeltet for lærere.
- Økt antall deltakere i praksisnære kurs.
- Utviklet materiell innenfor arbeidsnorsk for deltakere i samarbeid med ulike partnere.
- Samarbeid med andre voksenopplæringsentre.

Mål

Eleven skal lære, styrke og videreutvikle muntlig språk på en slik måte at budskapet lettere blir forstått.

Begrunnelse for mål

Muntlig språk er grunnstammen og inngangsporten til lesing og skriving. Muntlig språk er avgjørende for kommunikasjon og læring. Gjennom det muntlige språket skaper vi forståelse, utvikler egen identitet og sosiale relasjoner, uttrykker holdninger og meninger og utveksler informasjon.

Tilfredsstillende muntlige ferdigheter er en forutsetning for å kunne gjøre seg forstått og på den måten kunne være en aktiv deltaker i samfunns- og arbeidsliv. Deltakerne skal tilegne seg ferdigheter som gjør dem i stand til å kommunisere, samhandle og delta i framtidige, yrkesmessige, samfunnsmessige og kulturelle sammenhenger.

Stavanger Kommunes Kvalitetsplan for skole 2016 – 2020 «God bedre best» s. 10, har et kapittel om medborgerkompetanse; «Gjennom tilrettelagt arbeid med muntlige aktiviteter skal deltakeren muligheter til å delta i et demokratisk samfunn utvikles og styrkes».

Hva gjør vi

- Muntlig trening i grupper, individuelt og parvis.
- Lydinnlæring
- Bruker bits Board i alfaundervisningen
- Egne muntlige kurs for introdeltakere.
- Muntlig en til en undervisning i programmet Min Vei.
- Fokus på det man sier (innhold), og måten man sier det på (form).

Hva vil vi

- Jobbe systematisk med kompetanseheving om opplæring i muntlige ferdigheter i norsk; fokus på ordforråd, uttale, intonasjon og trykk, aktiv lytting og vise aksept når en responderer, respondere respektfullt.
- Utvikle og dele gode metoder for samtaleøving i klassen.
- Ha fokus på lydinnlæring/prosodi gjennom hele løpet.
- Ta i bruk målrettet metodikk og verktøy i muntlig opplæring.
- Prøve ut ulike metoder og verktøy for lydlæring i oppstartfasen, gjerne før læreverk tas i bruk.
- Dele erfaring systematisk i avdelingen.

Resultater

- Flest mulig deltakere får dokumentert muntlig nivå med høyest mulig måloppnåelse i norsk når de avlegger muntlig norskprøve.

DEN DIGITALE REVOLUSJONEN PÅ SPOR 1

Ane Rebekka Solberg

Høsten 2016 har det vært en økning i bruk av digitale hjelpemidler på spor 1. Ingen av de læreverkene vi har brukt på spor 1 tidligere har hatt nettsteder og nettressurser med så mye innhold.

Nå bruker de fleste lærerne det nye læreverket «Hei!» som kommer med omfattende nettsteder for både deltakere og lærere. Nettressursene for deltakerne inneholder digital bok, oppgaver til tekster, oppgaver i lytte- og leseforståelse, skriftlige oppgaver, ordlister, grammatikkforklaringer og grammatikkøvinger. For lærerne er det i tillegg lærerveiledning, praktiske tips, tavlebøker, bildesamlinger, ekstra øvelser i lytting og skriving mm. Dette har ført til et økt behov for tilgang til PC, men mye kan også gjøres på deltakernes smarttelefoner.

I tillegg til digitale læreverk, har vi på spor 1 prøvd ut to nye digitale hjelpemidler for språkinnlæring. Det ene er en app utviklet av SMI-språk og kultur, og det andre «Aski-Raski» til web. Begge deler er en utprøving som vi på Johannes er med på.

SMI – KOMMUNISÉR

SMI inviterte oss til å bli med på en utprøving av deres app «Kommunisér» som er under utvikling. «Kommunisér» er en interaktiv opplæringsplattform som kan brukes i ulike læringssituasjoner. Deltakerne må laste ned appen på sin smarttelefon eller nettbrett, og lærer styrer tilgangen fra ei nettside. Appen er ikke ment som en erstatning for et læreverk, men heller et tillegg. Den har funksjoner som lytte, tale og lese, i kombinasjon med bildekort fra spesifikke bransjer/bedrifter og mulighet for å loggføre og lage egen ordliste. Appen er ikke ferdig utviklet og vår rolle i utprøvingen er å komme med tilbakemeldinger på hva vi synes fungerer og hva som ikke fungerer like godt. Vi kommer med innspill på hva vi savner av innhold og funksjoner, og gir tilbakemeldinger på hvordan deltakerne liker å bruke den.

Vi håper at appen kan være spesielt nyttig i for deltakere som er ute i praksis. Vi forsøker å få deltakerne til å ta bilder på praksisplassen som de senere kan lage øvingskort av. Vi prøver å få deltakerne til å sende inn logg i form av egen tale, og vi lager en del opplegg selv. Det kommer stadig nye oppgaver som er ferdigprodusert. Vi bruker talefunksjonen mye i forbindelse med øving til norskprøven muntlig. Da kan deltakerne ta opp samtale, og på en enkel måte sende det til læreren. Vi kommer med innspill om at vi ønsker ferdigproduserte bildepakker som er bransjespesifikke slik at læreren kan dele det ut til deltakerne. Da vil denne appen bli spesielt nyttig for våre deltakere i praksis, og de kan muligens raskere få opp et ordforråd innen bransjen hvor de har praksis. SMI jobber fortløpende med å forbedre ressursen.

ASKI-RASKI TIL WEB

Tre lærere på spor 1, og en lærer på s-avd og en lærer på GV er med i prosjektet «Aski-Raski til web». Den gamle versjonen av Aski-Raski er et velkjent program for mange barneskolelærere og er laget av Ingrid Ask. Den digitale revolusjonen har også nådd henne, og hun ser at dersom programmet skal være levedyktig, må det tilpasses en webløsning. Hun har fått med seg gode it-folk og mange lærere i Stavanger kommune til å være med å prøve dette ut.

«Aski-Raski» er et lesetreningsprogram som kan være et supplement i leseinnlæring ved skoler. Det kan brukes for hele klasser som en del av ordinær leseopplæring, men det passer spesielt godt til enkeltelever og voksne som har vansker med å lese. Det opprinnelige programmet er laget for elever med norsk som morsmål, men hun ønsker i den nye versjonen også å fokusere på elever med norsk som andrespråk. Programmet er bygget på Torleiv Høien sine teorier for hva som er normal leseutvikling og fokuserer mest på avkodingsferdigheter. Programmet består av øvelser og kartlegging.

Våre deltakere på spor 1 har også behov for leseforståelse, men vi ser ofte at de tekniske leseferdighetene er så svake at dette hindrer leseforståelsen. Mange deltakere på spor 1, også de som har gått ei stund, har ofte ikke automatisert fonem-grafem forbindelsene. Dette kan blant annet føre til svak leseforståelse, dårlig rettskriving og dårlig uttale. Ved å bruke kartleggingsfunksjonen som følger med Aski-Raski kan vi også få et bilde på hvor det er deltakeren har størst problemer og vi kan sammenligne de tekniske leseferdighetene med norske barns normalutvikling. Denne sammenligningen kan muligens være litt «farlig» fordi norske barn har såpass mye større ordforråd og dermed naturlig nok lese bedre enn deltakere som ikke forstår hva de leser. Men, sammenligningen kan være nyttig for læreren likevel.

Øvingene som tilhører Aski-Raski prøves ut ukentlig i flere klasser. Også lærere som ikke er med i prosjektet kan få tilgang. Tilbakemeldingen fra deltakerne er at de ser på dette som svært nyttig. Dette er uavhengig av hvor langt de har kommet i løpet sitt. Det er svært god stemning i klassen når dette programmet brukes og det oppleves som svært nyttig. Vi håper at dette vil bli en naturlig del av undervisningen i alle klasser på spor 1. Kartleggingen er også viktig, Ingrid Ask tilbyr å holde kurs i kartlegging for skolene som er med i prosjektet.

Dette er selvfølgelig også et supplement til den ordinære undervisningen, men et viktig supplement som vi mener det bør satses videre på spor 1.

Av spesielle hendelser kan vi trekke fram bruk av iPad på alfa-teamet. Vi har for tiden 3 alfagrupper. Felles for deltakerne i disse klassene er at de ikke kunne å lese og skrive på sitt eget morsmål eller norsk da de begynte. Ved oppstart av ny alfagruppe i mars, ble det bestemt at man skulle prøve ut iPad som en del av undervisningen. Bruk av iPad i norskopplæring – og spesielt på spor 1, er tatt i bruk på mange voksenopplæringssentre rundt omkring i landet. Både på Norskkonferansen i år og i fjor var dette et tema. To av lærerne på alfateamet har vært med på konferansen.

IPAD I UNDERVISNING

På Johannes ønsker alfateamet å satse på økt bruk av iPad i undervisningen. De trekker spesielt fram appen «Bitsboard» som en liten revolusjon for deltakerne. Appen gjør det mulig å øve inn et ordforråd før de setter i gang med lese- og skriveopplæringen. Det har tidligere vært vanskelig å gi deltakerne hjemmelekser i begynneropplæringen. iPad og spesielt «Bitsboard» gjør dem nå mer selvstendige og de har større muligheter til å øve på norsk på egenhånd. Klassen som begynte med iPad i mars har fått et større ordforråd på kortere tid enn det læreren har opplevd tidligere. Appen krever litt forarbeid av lærerne, men er enkel i bruk for deltakerne. Det er mange muligheter med iPad for denne typen deltakere. Som en videreføring kan appen «Book Creator» være aktuell. Her kan deltakerne etter hvert lage sine egne skolebøker med både skrift, lyd og film. Vi har utarbeidet egne kontrakter for utlån av iPad til deltakerne. Til høsten vil hele alfateamet ta i bruk dette verktøyet og videreutvikle bruken av det i undervisningen.

Dette var en smakebit på noe av det vi jobber med på spor 1 i år.

Inger Egeland

NÅR BOKEN ER EN CHROMEBOOK ELLER SMARTTELEFON

Merete Heintz

«Digital kompetanse regnes som en basiskompetanse og er en forutsetning for å kunne delta aktivt i arbeids- og samfunnsliv. Opplæring i digitale ferdigheter skjer best i en meningsfull kontekst. Læreplanens mål for digital kompetanse er derfor integrert i språklige kompetansemål på alle nivåer.»

Læreplanen s.11

Voksenopplæringen har de siste år hatt et særlig fokus på hvordan vår undervisning tar dette på alvor. Vi har i en årrekke hatt en egen avdeling som har benyttet nettlæreverk som eneste læreverk i kurs på kveldstid og for nettkurs, noe som har gitt oss en god kompetanse å bygge videre på. Samtidig er bruk av ikt en naturlig del av alle læreverk i voksenopplæringen og i stadig større grad er det noe våre deltakere møter i våre kurs. Dette er en rett og naturlig utvikling. Vårt samfunn er i stadig større grad digitalisert. Våre deltakere vil møte krav om kunnskap om bruk av ikt for å kunne delta og fungere i samfunnet, og vi har alle en eller annen devise vi bruker i dagliglivet. Vi tror at bruk av nettbaserte løsninger også gir oss nytt handlingsrom og deltakerne kan få enda mer tilpasset opplæring. Derfor har vi også gått inn i et samarbeid om å utvikle nye modeller for norskopplæringen ved senteret. Samarbeidet med Larvik og Trondheim bygger på samme behov: *Økt bosetting, økt behov for kvalifisering og samfunnets krav til digital kompetanse gjør det nødvendig å tenke nye tanker rundt organisering av norskopplæring i kommunal regi. Nettbasert opplæring kan bidra til en bedre utnyttelse av menneskelige, økonomiske og materielle ressurser og gi deltakerne en bedre mulighet til å nå målene i sin individuelle plan.*

I tillegg må vi ta på alvor den digitale hverdagen våre deltakere møter i det arbeidslivet vi ønsker å bidra til å forberede dem for: «Dersom en søker på en stilling i næringslivet, leverer denne som en wordfil, er vedkommende ikke interessant». Dette kunne en av foredrags-holderne på norskkonferansen fortelle fra sitt arbeid. Våre deltakere trenger kunnskap som kvalifiserer dem til å leve i vårt samfunn og til å lette integreringen. Det betyr at dersom vi skal kunne gå inn i domenet arbeidsliv og forberede dem til det, må de kunne produsere en CV digitalt. De må også kunne navigere i en digital virkelighet og forholde seg til den. I tillegg er dette en kompetanse som de allerede bruker og mange behersker fra sin kontekst og på eget språk. For voksenopplæringen er dette derfor et naturlig skritt til å lære våre deltakere norsk, men med mulighet til å benytte ny metodikk som kombinerer behov for språk og IKT-kompetanse.

Kan vi se for oss et papirløst klasserom? - Og er det ønskelig? «Min vei» er boka di, sier vi i introduksjonen til nett- og kombinasjonskurs. Vi tror at vi neste gang skal si at Chromebook-maskinen er boka di, og den er et bibliotek av muligheter, oppgaver, ordbøker, samlingsplass og et klasserom. Men, det er også veldig mye den ikke er, og det er fremdeles viktig. Den er ikke klassemiljøet som læringen skal gro frem i. Den er heller ikke en lærer eller en integreringsgaranti.

Men, vi forsøker å se mulighetene i de digitale hjelpemidler en deltaker har. En smarttelefon er tilgjengelig og har muligheter for å erstatte notatboken noen deltakere hadde i lomma før. Den gir oss mulighet til å «ta med boka» overalt uten at det er noe «ekstra». Den tar i enkelte tilfeller også med læreren på baklomma. Ved å kombinere dette og tilstedeværelse i klasserom, får vi goder fra to verdener. Inneværende år tester vi ut ulike nye programmer på alle spor og avdelinger, for å gå et skritt videre. Dette faller sammen med Stavanger kommune sine valg av nye leverandører av IT-tjenester til kommunen. Vi ser at dette gir oss flere valg i fremtiden. Kanskje det som etter hvert blir utfordringen for oss, er å ta det optimale valget for vår virksomhet.

Våre lærere har tatt utfordringen med å jobbe mer digitalt på strak arm. Det samme gjelder våre deltakere. Inspirert av deltakere som har jobbet med våre kurs en stund håper vi at vi er på rett vei.

Sitater fra nettkursdeltakere:

«Nettkurset er blitt min hobby. Etter at jeg har vært på Facebook, må jeg alltid logge inn for å se om det er en melding fra læreren»

«Nettkurset er min bestevenn når jeg har fritid. Vi kan prate sammen!»

«Tiden går fort når vi jobber med "Min vei", og jeg glemmer å ha pause»

«Min vei er som narkotika Hvis du begynner, blir du avhengig og kan ikke stoppe»

«Jeg har ikke jobbet timer for jeg liker ikke data»

INTRO- OG KVALIFISERING

Avdelingen drives i tråd med introduksjonsloven, og gir tilbud om kvalifisering og oppfølging av deltakere i introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere og deltakere i kvalifiseringsprogram (KVP) i regi av NAV. Rådgiverne på avdelingen samarbeider med norsklærerne på de ulike norskavdelingene for å gi et tilrettelagt tilbud til deltakere med rett og plikt til introduksjonsprogram. Tiltak som gir erfaring og kvalifiserer til arbeidslivet, og praksisoppfølging er typiske arbeidsoppgaver for de ansatte på avdelingen. Flyktning-seksjonen og NAV er viktige eksterne samarbeidspartnere i dette arbeidet.

Avdelingen har i tillegg en merkantil stab som blant annet har ansvar for oppfølging av fravær og nødvendige vedtak i norskopplæring og introduksjonsprogram.

ØKE LÆRING GJENNOM PRAKSIS OG AVKLARING AV BEHOV FOR VIDERE KVALIFISERING

Mål

Utvikle praksisplassene som en arena for læring og kvalifisering til arbeidslivet og gjøre deltakerne i stand til å jobbe selvstendig.

Begrunnelse for mål

Introduksjonsloven og St. melding 30 (2015-2016) «*Fra mottak til arbeidsliv*», definerer arbeid som den viktigste arenaen for integrering i det norske samfunnet. Ett av resultatmålene for introduksjonsprogrammet er antall deltakere som kommer ut i arbeid. Intro har hatt dårlige resultater på dette området og ønsker derfor å styrke arbeidet.

Hva gjør vi

- Vi utplasserer deltakere i introprogrammet i intropraksis en til flere dager i uken. Arbeidet med utplassering starter så tidlig i programmet som mulig.
- Vi utplasserer deltakere i kvalifiseringsprogrammet til praksisplasser en til fire dager i uken.
- Vi har yrkesforberedende tiltak som bransjekurs innen oppvekst, pleie og omsorg, service, renhold, kantine, mat og helse og arbeidsnorsk, arbeidslivskunnskap og jobb-i-sikte-kurs.
- Hver deltaker har en rådgiver som sørger for tett oppfølging og målrettet arbeid i tråd med kvalifiseringsplanen i samarbeid med Flyktningseksjonen, kontaktlærer, arbeidsgiver (tilbyder av praksis) og NAV (KVP).
- Vi gir deltakerne konkrete tilbakemeldinger fra praksisplassen og det skrives praksisrapport sammen med arbeidsgiver.
- Vi jobber kontinuerlig med etablering, oppfølging og ivaretagelse av private og kommunale språktreningsplasser.
- Vi legger stor vekt på slutfasen av programmene som blant annet inkluderer jobbsøking og CV-skriving.

Hva vil vi

- Intro vil videreutvikle samarbeid med norskavdelingen ved å koordinere tiltakene om arbeidsliv og arbeidslivsnorsk.
- Utarbeide rutiner for å kunne ivareta deltakere som trenger særskilt tilrettelegging av kvalifiseringstiltak og eventuell vurdering av arbeidsevne.

- Styrke forebygging og ivaretaking av egen fysisk og psykisk helse gjennom tiltak som trening, turgrupper og friluftsliv. Utvikle samarbeid med kommunens Livstilssentral. Helsefokus er viktig for å kunne stå i en jobb.
- Styrke samarbeidet med det private næringslivet ved aktivt å ta initiativ til samarbeid.
- Arbeide for å få opprettet faste praksisplasser i kommunen.
- Kvalifiseringsprogrammet på Johannes Læringscenter har som mål å få flest mulig opp til A2 nivå i muntlig norsk.
- Kantinen vil lage et hefte med oppskrifter på mat laget av deltakerne i kvalifiseringsprogrammet
- Utnytte tverrfaglig kompetanse blant medarbeidere for å nå målet om økt læring i praksis.

Resultater

- Økt antall deltakere i praksis. Per januar 2017 er 89 % av deltakene som er i 2. fase/2. år av programmet, og som er klar for intropraksis. Målet for denne gruppen er 100 %.
- Det er etablert praksis at Johannes læringscenter gir råd om arbeidsevne for deltakere med behov for særskilt tilrettelegging til samarbeidspartnere i Flyktningsseksjonen og Nav.
- Økt læringsutbytte på arbeidsplassen, både språklig og yrkesfaglig.
- Flere praksisplasser innen offentlig og privat virksomhet.
- Økt antall deltakere som går ut i arbeid etter introprogrammet (16 % i 2016).

MEDBORGERSKAP OG SOSIALT MEDANSVAR

Mål

Deltakere som er aktive medborgere i samfunnet og som er integrert på ulike arenaer.

Begrunnelse for mål

Bidra til et samfunn hvor alle grupper er representert, tar ansvar og bidrar til samfunnet.

Hva gjør vi

- I ferieskolen og i intro- og kvalifiseringstiltak besøker vi ulike institusjoner og arenaer som museer, idrettsarenaer, Sølvberget, friluftsområder, offentlige institusjoner og arbeidsplasser.
- Samarbeider med frivillige organisasjoner som Stavanger turistforening, Røde Kors, St. Johannes menighet, Open hands, Naturvernforbundet, Ryfylke friluftsråd, Jeger- og fiskerforbundet og Rogaland idrettsråd.
- Tar imot organisasjoner og foreninger som vil komme i kontakt med våre deltakere f.eks. Stavanger symfoniorkester, Stavanger Backgammon klubb, Juss-hjelpen og Seif.
- Introtiltak med fokus på foreldre og samfunn og samarbeid med barnevern.

Hva vil vi

- Medborgerskap og sosialt medansvar skal gjenspeiles i alle våre tiltak.
- Gi deltakerne erfaringer, kunnskap og kulturforståelse.
- Være aktive aktører på arenaer utenfor Johannes læringscenter.

Resultat

- Deltakere som er integrert i samfunnet og som er aktive aktører på ulike arenaer.
- Økt tverrkulturell kompetanse og økt inkludering som resultat av samarbeid på tvers av kulturer.

BETRAKTNINGER FRA ET INTROKONTOR: OM SYMBOLER OG TRAPPER, OG OM HVORFOR DET ENKLESTE AV OG TIL KAN VÆRE DET BESTE

Fredrik Fugelli

Som religionsviter har symboler alltid vært noe som har fascinert meg. Innenfor mitt fagfelt brukes «symbol» gjerne om tegn og gjenstander som beskriver eller formidler og henviser til noe annet – som oftest da en form for metafysisk eller hellig virkelighet.

I det daglige omgir vi oss med symboler hele tiden, men da i en ganske annen og mer verdslig kontekst. Kjenner man for eksempel at naturen kaller i løpet av dagen, løses dette som regel med å ta en tur på toalettet. På døra vises enten en kvinne, en mann eller en rullestolbruker, og disse fungerer som symboler som (forhåpentligvis) gir deg en pekepinn på hvilken dør du bør gå inn.

I trafikken forholder du deg (igjen forhåpentligvis) til symboler som rødt/grønt lys, stoppskilt, vikeplikt osv. for å komme deg frem. Felles for dem alle, er at symbolene er knyttet til konvensjoner, altså handlings- og/ eller idénormer som man enes om innenfor en gitt kultur. Forståelsen og anvendelsen av symboler er med andre ord kulturelt betinget: trafikkllys og skilt fungerer fordi vi har en felles enighet om hva de betyr og hva de viser til.

For en deltaker med flyktningebakgrunn, som gjerne må re orientere seg fullstendig på nær sagt alle bauger og kanter i livet, kan dagliglivet fremstå som svært innviklet og temmelig krevende. Foruten det å måtte lære seg et nytt språk - herunder både verbal og nonverbal kommunikasjon – noe som i seg selv er et gigantprosjekt (undertegnede husker selv tilbake til seks års franskundervisning med gru), innebærer et nytt liv i Norge mye, mye mer. Deltakeren må forstå og lære seg om forhold som mange av oss normalt ikke ofrer en tanke: alt fra verdien av norsk valuta til busstabeller, skatt, nettbank, hva SFO eller barnehage egentlig er for noe, eller hvorfor mobilen ikke koster 1,- likevel (selv om det står akkurat det i reklamen), eller hvorfor det forventes at menn og kvinner håndhilser på hverandre ... og slik kan man fortsette i nesten det uendelige. Hva har dette med symboler å gjøre tenker du kanskje nå? Jeg kommer snart tilbake til det.

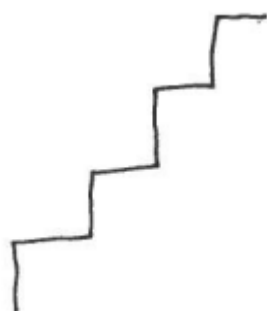
Tilværelsen som elev og deltaker på Johannes læringssenter er kanskje hakket mer kontrollert enn «der ute», men ikke nødvendigvis mindre komplisert. For noen deltakere faller ting ganske raskt på plass, mens det for andre kan gå både to og tre år før man egentlig finner seg til rette. Som vi vet, avhenger veldig mye av bl.a. individuelle faktorer, og progresjon varierer fra person til person. I alle tilfeller må uansett vedkommende som introdeltaker daglig forholde seg til minst én lærer, én introrådgiver, én programveileder og én kontaktperson på flyktningeseksjonen. Minst. Hver av disse har igjen et sett med verktøy for å ha en viss kontroll på hvor i programmet deltakeren befinner seg, herunder *planer*. Læreren har et sett skjema og planer (IP), programveilederen på flyktningeseksjonen har et annet sett med planer (IKP), og vi rådgivere viser gjerne til begge disse ... og i noen tilfeller samler vi dem inn i *enda* en form for plan.

Planer, papirskjemaer og «ørten» mennesker som er involverte i dem, er forvirrende for selv den mest garvede byråkrat. Dette vet enhver som har vært i kontakt med NAV i forbindelse med fødselspermisjon, sykemeldinger eller lignende. Tross alt går NAV-ansatte selv seg vill i dette skjemaveldet! Erfaringsmessig kan det bl.a. på grunn av språk- og kulturbarrierer være enda vanskeligere for introdeltakere å finne en betydning eller *mening* i alle planene de blir presentert for. Dette gjelder særlig dersom de er nyankomne, og særlig dersom de har liten eller ingen skolebakgrunn fra før av. Dette er med andre ord en utfordring som ikke er rent liten ... planene omhandler tross alt kjernen av det vi driver med: språkopplæring, kvalifisering og integrering. Og kanskje aller viktigst: de omhandler deltakeren selv. Dersom vedkommende ikke har en god forståelse av hva som foregår eller hvorfor han eller hun er på Johannes, er sjansen stor for at motivasjon og læring påvirkes i negativ forstand (elementært, min kjære Watson!).

For oss på introavdelingen er derfor denne forståelsen en helt grunnleggende forutsetning i arbeidet med deltakerne våre, og den vil ofte være en avgjørende faktor i forhold til hvor vellykket en deltakers individuelle løp i programmet er.

I møtet med de menneskene som er i introprogrammet, blir vi som rådgivere ofte nødt til å ty til ad hoc løsninger av mer eller mindre provisorisk art. Dagene går fort, og ting kan skje raskt. Viktige beskjeder må gis, og misforståelser oppstår ofte. Ikke alle samtaler er like planlagte, og å skaffe tolk er ikke alltid gjort i en håndvending. Å sette opp et eget møte er heller ikke alltid like lett. Hva gjør man så, når det stormer som verst, kaffen er kald, blodsukkeret er lavt, og deltakeren og jeg som rådgiver står på hver vår side av en avgrunn som må krysses for å komme oss videre? Ah, se så: det er *nå* jeg endelig kan vende tilbake til symbolene som jeg er så glad i.

Dersom den verbale kommunikasjonen feiler på grunn av manglende språkferdigheter, kan man forsøke med diverse nonverbale fremstøt. Men man kan for eksempel peke, smile, veive og hoppe til krampa tar en, uten at man greier å forklare for eksempel «progresjon» eller «kvalifisering» på en enkel måte (tips mottas med takk). Gjennom prøving og feiling, og gjennom verdifulle innspill fra deltakere selv, har jeg etter hvert kommet frem til et symbol som kommuniserer dette budskapet raskt og effektivt: TRAPPA

Tegningen symboliserer, nettopp – en trapp

Dette kan virke banalt og selvinnlýsende – og, for all del, det er det kanskje også – men trappa er altså et symbol jeg har erfart som å være svært virkningsfullt i all sin enkelthet. Tross alt er det noe som heter «det enkleste er ofte det beste», og i løpet av noen hundre introsamtaler har jeg kommet frem til at det må være noe sant i akkurat den påstanden. Som tidligere nevnt kan forståelse og anvendelse av symboler være kulturelt og individuelt betinget. Det fine med trappa som symbol er at den også gir mulighet for å ta inn variabler, herunder kulturelle og individuelle.

Den gir dermed mulighet til å romme og forklare tilpasninger og muligheter som tar hensyn til disse faktorene. For eksempel hopper noen over trappetrinn i sin iver på å nå toppen, mens andre ønsker å ta pause midt i trappen. Det kan være sammensatte årsaker til dette – noe kan forklares ut i fra et kulturperspektiv, andre forhold kan være individuelt forankret. Trappa gir uansett rom for alle, også de som går langsomt, eller i verste fall snubler og faller ned noen trinn!

En trapp fungerer m.a.o. både som noe konkret og abstrakt: den er håndgripelig, men kan samtidig romme mye mer. Slik opplever jeg og deltaker (tillater ut fra egne observasjoner en frimodig antakelse) trappas virkning å være, også som symbol på den prosessen og situasjonen deltakeren befinner seg i. I de aller fleste tilfeller resulterer bruken av symbolet i en ganske umiddelbar gjenkjennelse, og dermed også i en overføring av symbolsk betydning til praktisk virkelighet for deltakeren. Når ting er forståelige, er det lettere å ta et aktivt og reflektert standpunkt i forhold til sin egen stilling og situasjon.

Trinnene i trappa kan være hva som helst: i et mikroperspektiv kan det representere det å komme seg fra norsknivå A1c til A2a, å greie å komme seg ut i arbeids- eller praksis ikke bare på tirsdag, men også på onsdag, eller å jobbe litt hardere med leksene. I tillegg kan vi ta inn variablene over for å forklare progresjon eller en manglende sådan, og si noe om hvilket tempo vi forventer at deltakeren skal gå opp trappen med: «Med din skolebakgrunn forventer vi at du skal gå fra trinn A2 til B1 på cirka et år.» Eller; «med tanke på at du ikke har gått på skolen tidligere er det naturlig at du vil bruke lenger tid på å gå fra trinn A1a til A1c.» I et større perspektiv kan starten av trappa representere den første tiden i Norge, og det øverste trinnet målet med stor M: en videreutdanning eller en fast jobb. Her er det kun fantasien og kreativiteten som setter grenser.

Felles for forståelsen av trappa, nær sagt uavhengig av kontekst, er gjenkjennelsen av det som skjer fra et trinn til det neste: å bevege seg i en trapp krever innsats for å komme til neste steg – men kraften og energien som brukes på dette trinnet, løfter oss samtidig ett hakk opp, og tar oss et steg nærmere målet. Vi har altså kommet ett steg videre, og har i positiv forstand løftet oss fra der vi var tidligere. Implisitt ligger det i symbolet (noe enhver som har gått i en trapp vet), at det er vi selv som må ta steget. Det er vi selv som må bruke våre egne krefter. Å agere som en slags integreringens og kvalifiseringens Bjørn Eidsvåg er for øvrig en utilsiktet bonus. Resultatet er likevel det samme: Du må gå trappa selv, men jeg kan gå den med deg.

Vi som ansatte vet at ingenting i programmet skjer på måfå eller etterlates til tilfeldighetene, men det er absolutt ikke sikkert at det er like tydelig for deltakeren – som tidligere nevnt er dette avhengig av mange ulike faktorer: tid i Norge, språkferdigheter, individuelle forskjeller, osv. osv. Vi kan forsøke å vise til våre mangfoldige og detaljerte planer, men det er ikke sikkert at det heller hjelper deltakeren der og da. Med dette lille symbolet kan derimot en situasjon som for deltaker i utgangspunktet virker meningsløs eller forvirrende, kanskje fremstå i et annet lys; «Du er her nå, på dette trappetrinnet i programmet. Grunnen til at du skal skifte norskklasse, er fordi du er klar til å gå videre til dette, det neste trinnet. Etter neste trinn er du klar for praksis. Ser du at du er på riktig vei?», etc. Det vil da forhåpentligvis gi mer mening for deltaker hvorfor en gitt ting skjer i programmet, eller hvorfor vi forventer noe spesifikt av ham eller henne.

Så, helt avslutningsvis: er trappa en form for «universelt» symbol? Tja. En mer eller mindre kvalifisert gjetning fra min side vil lande på at de aller, aller fleste samfunn og kulturer vet hva en trapp er for noe, og kjenner til hvordan den skal brukes ... men, at den benyttes som symbol, er meg ukjent. Og for all del, mitt empiriske grunnlag for min avsluttende påstand er absolutt begrenset. Jeg kjenner ikke videre til omfattende studier av trappa som symbol, verken av kvantitativ eller kvalitativ art, og som dermed kan underbygge min påstand. Likevel vil jeg slå et slag for trappa som symbol, i all dens enkelthet. Dens budskap kan absolutt være komplekst, da den viser til krevende og omfattende prosesser. Samtidig evner den, i det minste etter min erfaring, å fremstille dette budskapet i en slags fortettet og enkel form, forståelig for både deltaker selv og for oss som jobber sammen med vedkommende. Min påstand blir derfor: Bruk trappa! Den er solid, og den virker.

Selv bruker jeg alltid trappa når jeg skal opp til andre, tredje, fjerde eller femte etasje. Det gjør at jeg med god samvittighet kan spise tre ekstra Twist (helst den med banan) hver fredag etter lunsj. Det er motivasjon nok i massevis for meg – og hvis du ikke allerede gjør det: dropp heisen, og ta trappa selv neste gang.

AVDELING GRUNNSKOLE VOKSNE

Grunnskolen for voksne er regulert gjennom Opplæringslovens § 4A-1:

«Dei som er over opplæringspliktig alder, og som treng grunnskoleopplæring, har rett til slik opplæring, så langt dei ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter § 3-1. Retten til opplæring omfattar til vanleg dei faga ein treng for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for vaksne. Opplæringa skal tilpassast behovet til den enkelte.»

Grunnskolen for voksne henvender seg til norske og minoritetsspråklige voksne og ungdom over 16 år som ønsker grunnskolevitnemål. Ungdom mellom 16 og 19 år får opplæring i grunnleggende norsk parallelt med opplæring i fag som engelsk og matematikk. Etter hvert som norsken faller mer og mer på plass får deltakerne også opplæring i andre fag innen Kunnskapsløftet. I disse klassene vil det også være deltakere over 20 år. Grunnskolen for voksne har opplæring etter læreplanene for fag i Kunnskapsløftet, grunnleggende norsk og morsmål for språklige minoriteter.

Fra skoleåret 2016/17 vil GVO ha et treårig løp. Vi vil da ha denne nivåinndelingen på avdelingen:

- **Språkklasse:** kompetansemål etter 4.-7. årstrinn
- **Fagklasse:** kompetansemål etter 7.-10. årstrinn
- **Eksamensklasse:** kompetansemål etter 10. årstrinn

I tillegg til disse klassene vil avdelingen ha en egen *alfa-klasse* og en *basegruppe* for de elevene som kommer inn i løpet av skoleåret. Basen vil være et tilbud med varighet på 6-8 uker. Mens de går i basen vil elevene bli testet og kartlagt. Da kan lærerne i basen ha kontakt med rådgivere og kontaktlærerne for å finne ut hvilken av de faste klassene den enkelte elev skal gå i.

MEDBORGERKOMPETANSE OG SOSIALT MEDANSVAR PÅ GVO

Medborgerkompetanse handler om å lære seg å være sammen, gjøre noe for andre og bety noe for andre. Det handler om å jobbe sammen, få til noe sammen, se på hverandre som en ressurs. For oss på GVO handler det om å utnytte de mange ulikhetene som finnes.

Elevene på GVO kommer fra mange ulike land. De har vokst opp i ulike samfunn og noen av dem kommer hit med familie, mens andre kommer alene. Det de har til felles er at de bor i Stavanger og de ønsker å fullføre grunnskolen. De har ulik alder, ulik bosituasjon, ulik sivilstatus og ulike morsmål. Noen bor med sine biologiske foreldre, noen med fosterforeldre, noen i ungdomsboliger, noen alene, noen med venner og noen er gift med nordmenn. For elevene på GVO er ulikhet normalen.

«Å kunne leve sammen i et samfunn med ulikhet er og blir spesielt viktig fremover. Å styrke elevenes evne til å være inkluderende blir en nøkkelfaktor i arbeidet med å ivareta og utvikle et godt læringsmiljø og for å forebygge mobbing.»

NOU 2015:2 Å høre til – Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø

Når elevene jobber med prosjekt- og gruppearbeid, kan en gruppe bestå av en enslig mindreårig, en voksen kvinne som er gift med en nordmann, en enke og en familiefar på over 40. Mens den ene bidrar med trygghet og omsorg, bidrar den andre med kreativitet og problemløsning.

Læringsmiljøer som på denne måten gir rom for forskjellighet, gir både de sterke og svake elevene anledning til å utfolde seg, til å bli utfordret faglig og til å føle seg akseptert. I tillegg til at arbeidet med å oppnå målene for fagene støttes, bidrar også bevissthet om- og bruk av elevenes forskjellighet til at skolens mandat for dannelse og medvirkning i læreplanens generelle del oppfylles

SAMHANDLINGSKOMPETANSE: FROKOST OG AUGUSTO BOAL

Hver morgen samles elevene på GVO i kantina. Her serveres det frokost. Frokosten er et sosialt samlingspunkt som skaper fellesskap og hygge, men det er også en arena for læring. Elever lærer køkultur, å rydde opp etter seg og bordskikk. Frokosten gir elevene på GVO samhandlingskompetanse.

Et annet prosjekt som handler om samhandlingskompetanse er samarbeidet vi har med Universitetet i Stavanger og førsteamanuensis Anna Songe Møller. Elever fra GVO drar opp til universitetet. Der lager de små dramatiseringer sammen med dramastudentene i grunnskolelærerutdanningen. Dramøvelsene tar utgangspunkt i elevenes egne opplevelser og erfaringer. Noen nøkkelbegreper for dramaprojektet er *mangfold* og *interkulturell kommunikasjon*.

Arbeidsformen er inspirert av den brasilianske dramapedagogen Augusto Boal og hans forumteater; De undertryktes teater. Gjennom Boals metode lærer elevene seg å kommunisere, ta andres perspektiv, endre vanskelige situasjoner, tåle motstand og finne gode løsninger på ulike problemer og utfordringer. Anna Songe Møller sier dette om De Undertryktes Teater:

«Det handler om å bygge strategier for å bryte undertrykkende kjeder. (...) Gjennom Boal sine teaterformer i De Undertryktes Teater, kan mennesket øve seg på å gå fra å være et objekt til å bli et subjekt, og ta hovedrollen i sitt eget liv.»

I skolehverdagen ellers har vi ulike aktiviteter som er viktig for samhandling og fellesskap på GVO. Hvert skoleår blir det arrangert julefest og sommerfest. Her samarbeider både lærere og elever for å lage en fin avslutning på hver termin. Mat blir laget, bord blir pyntet og det er sang og underholdning av lærere og elever. Disse festene viser det sterke samholdet og lagarbeidet på avdelingen.

Vi har også samarbeid med Røde Kors. Det blir arrangert turer, fotballkamper, jentekvelder, spillekvelder og sosial matlaging. Frivillig ungdom deltar også for å bli kjent med og sosialisere elever her på GVO.

Uteseksjonen har ukentlige besøk på GVO. Gjennom sitt oppsøkende arbeid er uteseksjonen mye i kontakt med ungdom og vet derfor noe om hvordan det er å være ung i Stavanger. Ulike tema ungdommene kan prate med uteseksjonen om kan for eksempel være psykisk helse, skole, mobbing, rusmisbruk og den vanskelige ungdomstiden.

Vårens vakreste eventyr er ryddedagen på Storhaug. Dette har blitt en tradisjon på skolen. I ren dugnadsånd blir elevene utstyrt med sekker og hansker. Gress, grus og asfalt blir renska for søppel og rot. Premien er boller og brus og et fint uteområde.

Ved å delta på aktiviteter, arrangere elevfester og være med på dugnader lærer elevene å samhandle og bidra med noe for fellesskapet. Det handler om å gjøre noe for andre og bety noe for andre. Det handler om å jobbe sammen og å få til noe sammen. Det handler om å være en god medborger.

DEMOKRATISK MEDBORGERSKAP: ELEVRÅD

Medborgerskap handler også om deltagelse i demokratiske organer. Elevrådet er et slikt demokratisk organ, og det gir en innføring i demokratiets spilleregler.

Til elevrådet kommer elever med ulik erfaring og bagasje. Her møtes de for å samarbeide om saker som angår dem. På GVO vil vi oppmuntre elevene til å ta ansvar for eget læringsmiljø, og i elevrådet får elevene muligheten til dette. Et godt elevråd er viktig for at elevene skal bli hørt og tatt på alvor. Derfor er elevrådet et nødvendig bindeledd mellom elever og skoleledelse.

Medborgerskap og sosialt medansvar handler om så mye mer enn pensum, læreplan og kompetansemål. Medborgerskap og sosialt medansvar handler om å kunne leve i et samfunn med ulikhet. Medborgerskap og sosialt medansvar handler om å inkludere og om å være inkludert. Medborgerskap og sosialt medansvar handler om å høre til i samfunnet. Dette fordrer at skolen støtter og bidrar til å øke bevisstheten om mangfoldet i samfunnet. På GVO ønsker vi at dette arbeidet skal foregå i skolefrokost, i dramaprojekt og gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner. Men vi ønsker også at arbeidet med temaet «Medborgerskap og sosialt medansvar» skal skje kontinuerlig, og som en integrert del av alle fag og på samtlige av skolens arenaer.

MEDBORGERKOMPETANSE OG SOSIALT MEDANSVAR

Mål

- Å ruste eleven til å kunne leve i et samfunn med ulikhet.
- Å styrke elevenes evne til å være inkluderende
- Å ivareta og utvikle et godt læringsmiljø for å forebygge mobbing

Begrunnelse for mål

Bidra til at elevene tilegner seg kompetanser som gjør dem i stand til å kommunisere, samhandle og delta i framtidige yrkesmessige, samfunnsmessige og kulturelle sammenhenger.

Hva gjør vi

- Elevrådsarbeid.
- Bli-kjent-dag ved skoleårets oppstart.
- Aktivitetsdag ved skoleårets slutt.
- Elevfester og avslutningsarrangementer.
- Planfesta ekskursjoner til museer og kulturinstitusjoner i nærmiljøet.
- Skolefrokost.
- Dramaprojekt sammen med UiS.
- Samarbeid med frivillige organisasjoner, som f.eks. Røde kors og Uteseksjonen.
- Ryddedag i bydelen.
- Medborgerkompetanse og sosialt medansvar tas opp som tema kontinuerlig i samtlige fag.

Hva vil vi

- Videreutvikle samarbeidet med frivillige organisasjoner.
- Inkludere flere av GVOs elever i dramasamarbeidet med UiS.
- Øke satsing på elevråd, blant annet ved å engasjere miljøterapeut i dette arbeidet.
- Miljøterapeutressurs benyttes til å hjelpe elever til å komme i kontakt med fritidsaktiviteter og offentlige instanser.
- Gi elevrådet økt innflytelse gjennom deltakelse i medbestemmelse sammen med avdelingsleder og miljøterapeut.
- Arrangere idrettsturneringer i skoletiden.

Resultater

- *Samarbeid med frivillig organisasjoner:* Elevene skal få kjennskap til og benytte seg av frivillige organisasjoner som finnes i nærmiljøet.
- *Dramasamarbeidet:* Gi elevene en bevissthet om samhandlingskompetanse.
- *Elevråd og medbestemmelse:* Bidra til at elevene får forståelse av hvordan de demokratiske spillereglene fungerer.
- Videreutvikle et godt læringsmiljø gjennom sosiale aktiviteter på skolen.

Mål

Å styrke de grunnleggende leseferdighetene til våre deltakere.

Begrunnelse for mål

- Gode leseferdigheter styrker de andre grunnleggende ferdighetene.
- Gode leseferdigheter er en forutsetning for å lykkes i skolen og vil lette overgangen til videregående opplæring og arbeidsliv.
- Gode leseferdigheter er en forutsetning for å kunne delta aktivt i samfunnet.
- Gode leseferdigheter åpner muligheten for kulturelle opplevelser

Hva gjør vi

- Vi sørger for at deltakere som ikke er alfabetisert, får et slikt tilbud på avdelingen.
- Vi jobber med vokabular — ordkunnskap er en avgjørende faktor for leseforståelse.
- Vi språkvasker autentiske tekster og tilpasser og bearbeider læremateriell i alle fag.
- Vi lager ordlister (norsk — morsmål).
- Vi jobber med lesestrategier knyttet til avkoding, forståelse, motivasjon og bakgrunnskunnskap.
- Vi bruker testmaterieil til å erverve oss kunnskaper om deltakernes leseferdigheter.
- Vi samarbeider om å tolke og analysere deltakernes leseferdigheter i faggruppene.
- Deltakerne tilbys intensive kurs i lesing og læringsstrategier.
- Vi synliggjør for deltakerne våre at vi fokuserer på lesing ved å ha mye tilgjengelig lesestoff i klasserommene.

Hva vil vi

- Jobbe videre med å få tak i egnet lesemateriell og produsere gode og engasjerende tekster i ulike sjangre på ulike nivå.
- Kurse lærere i *Aktiv læring for lesing og skriving i alle fag*.
- Systematisere resultater fra lesetester.
- Innarbeide rutiner for å bruke skolebiblioteket.

Resultater

- At deltakerne gjennom å øke leseferdighetene sine også styrker kompetansen i alle fag.
- At vi som lærere/avdeling skal få ennå bedre rutiner på leseopplæringen.
- At samarbeidet om lesing på tvers av faggrupper forbedres.
- At vi skal bli mer bevisste på hva som fungerer bra i den grunnleggende leseopplæringen.
- At vi skal øke leseglede og leselyst hos våre deltakere.

SPESIALAVDELING

Spesialavdelingen for voksne består av tre enheter som samarbeider tett.

- Spesialundervisning
- Fagkonsulenter innen syn og hørsel
- Rådgivningskontor for hørselshemmede

SPESIALUNDERVISNING

Avdelingen gir tilbud om spesialundervisning til de som ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet. Tilbudet er rettet mot personer over skolepliktig alder i Stavanger kommune som har behov for opplæring for å kunne utvikle eller vedlikeholde grunnleggende ferdigheter (Opplæringsloven § 4A-2), eller som helt eller delvis mangler funksjonell tale og har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (Opplæringsloven § 4A-13).

Vi har logopeder, spesialpedagog innenfor ASK (alternativ og supplerende kommunikasjon), IKT og matte, audiopedagog (hørsel), leksolog (lese/skrivevansker) og synspedagoger. Disse gir tilbud om kartlegging, opplæring og veiledning. Det blir også ansatt miljøterapeuter og lærere med morsmål etter behov.

Fra 2016/17 er en egen gruppe tilknyttet Grunnskole voksne med undervisning i og på tegnspråk. Spesialavdelingen følger også opp minoritetsspråklige deltakere på norskopplæring og introduksjonsprogram, som får tilrettelagt opplæring.

Søknadsskjema «spesialpedagogisk opplæring voksne» finnes på hjemmesiden under Spesialavdeling. Søknad sendes til Johannes læringssenter v/Spesialavdelingen. Søknaden kan bli sendt videre til PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste) Stavanger for å få rådgivende sakkyndig vurdering. Inntak gjøres fortløpende og opplæring følger skoleruten.

Opplæringen kan foregå på Johannes læringssenter eller på den arenaen som er mest formålstjenlig for den enkelte. Tilbudet gir både individuelt og i små grupper.

Kommunen har oppfølgingsansvar for datatekniske hjelpemidler som lånes ut til den enkelte bruker fra NAV Hjelpemiddelsentral. En IKT-rådgiver gir teknisk støtte i bruk av disse hjelpemidlene, enten på Johannes læringssenter, på arbeidsplassen eller i hjemmet.

FAGKONSULENTENE INNEN SYN OG HØRSEL

Fagkonsulentene er ergoterapeuter som har ansvar for formidling av syns- og hørsels-hjelpemidler til voksne i Stavanger kommune.

De kan utrede og kartlegge behov for tilrettelegging når sansetapet medfører problemer i dagliglivet. I tillegg gir de opplæring, oppfølging, råd og veiledning både for brukere og deres nærpersoner.

Henvisingsskjema «henvendelse fagkonsulent» finnes på hjemmesiden under Spesialavdeling.

Fagkonsulentene jobber i tråd med Lov om helsetjenesten i kommunen og med forskrift om habilitering og rehabilitering, Pasientrettighetsloven og Lov om helsepersonell. Samtidig forholder de seg til NAV og Rikstrygdeverkets regler vedrørende tekniske hjelpemidler.

RÅDGIVNINGSKONTOR FOR HØRSELSHEMMEDE

Rådgivningskontoret er et lavterskeltilbud for voksne hørselshemmede og deres nettverk. Rådgiverne er audiopedagoger og har tegnspråkkompetanse. De veileder i spørsmål som handler om nedsatt hørsel og de utfordringer som hørselshemmede møter. Rådgiverne kan treffes på Johannes læringssenter eller et annet sted etter avtale. De er tilgjengelige på telefon tirsdag og torsdag. Kontoret er stengt i skoleferier.

ET LITT ANNERLEDES PERSPEKTIV

Karen Kristiane Henriksen

21. desember 2016 hadde jeg min siste arbeidsdag etter drøye to år som potet ved Johannes læringssenter. Her har jeg hatt fantastiske kollegaer som er godt over gjennomsnittet interessert i to av mine fremste interesseområder, språk og integrering. I den anledning tenkte jeg at jeg kunne bidra med et perspektiv som strekker seg utover arbeidsdagen her på senteret og over i den språklige konteksten vi alle, ansatte og deltakere, navigerer i våre sosiale liv.

Språk gjennomsyrrer hele senterets virke. Språk som identitetsbygger og –bekrefter, språk som integreringsfremmende tiltak, språk som grunnlaget for videre kvalifisering inn i utdanning eller arbeid. Mitt eget fagområde ser på språk som en sosial konstruksjon som parallelt former, og blir formet av, sosial virkelighet. Jeg vil derfor vise dere to små, men mektige mekanismer som bidrar til den polariseringen av meninger, og etter hvert det skarpe ordskiftet, som møter våre deltakere utenfor senterets dører. Dette er kun to av mange mulige eksempler, og jeg håper min gjennomgang vil inspirere til et kritisk blikk på måten vi som individer og samfunn snakker og skriver om de utfordringene vi står overfor.

«DE MÅ INTEGRERES»

Å *integrere* er et verb. Et gjøre-ord. Allikevel blir det ofte passivisert i den offentlige diskursen. Vi har sluttet å bruke det i aktiv form, vi har sluttet å si «vi må integrere dem», eller «de må integrere seg». Ved å gjemme *hvem* som utfører handlingen, blir det uviktig. Hvis *hvem* er uviktig, kommer vi ikke en gang til *hvordan*. Vi har dermed laget en grammatisk konstruksjon som skjuler ansvar, og som forhindrer handling. Det er også problematisk at ordet som ellers kunne hatt sterke positive konnotasjoner mister sin kraft.

Denne måten å omtale våre deltakeres kanskje aller viktigste og mest utfordrende oppgave bidrar også til en språklig pasientrolle som lett kan forplante seg over i det sosiale liv. Språkbruken kommuniserer at deltakerne våre ikke selv besitter handlekraft og dermed heller ikke makt over egen situasjon. Det gjør våre deltakere til pasienter både i lingvistisk og sosiologisk forstand.

«FLYKTINGESTRØMMEN»

Det offentlige ordskiftet har en lei tendens til å glemme at våre deltakere er individer først og fremst. Individer som besitter en rekke forskjellige identiteter, noen selvvalgte og andre ikke. De er mennesker, de er kvinner eller menn, de er mødre, fedre, døtre, sønner, søstre, brødre, venner. De er lærere, fabrikkarbeidere, omsorgspersoner, ingeniører og elever. Allikevel velger man ofte å referere til den identiteten som kanskje i aller minst grad er selvvalgt, og som i aller minst grad oppleves som positiv for dem selv.

Å referere til noen som «flyktning» definerer dem etter en handling de har måttet foreta. Det sementerer denne handlingen, som skjedde i fortid, som et definerende aspekt av deres personlighet i nåtid og fremtid. Media har en tendens til å kombinere denne kollektiviseringen med vokabular vi ellers forbinder med naturkrefter. Dette har en videre deindividualiserende og dehumaniserende effekt, og forsterker inntrykket noen i befolkningen har av våre deltakere som en ukontrollerbar og uidentifiserbar masse.

DERE INTEGRERER

Ansatte på Johannes, i likhet med deltakerne, integrerer. Hver dag. Det er en prosess som kanskje aldri tar slutt, og som kan bli en livslang jobb for mange. Men vi jobber med det, på begge sider, og vi gir oss ikke. Og vi jobber med mennesker. Den dialogen som skjer i klasserom her skjer mellom individer, og vi tar aktive språkvalg som fremhever dette.

Jeg oppfordrer dere til å ta med dere disse bevisste språkvalgene hjem til familiene deres og ut i samfunnet. Jeg oppfordrer dere til å se med kritisk blick på det språket som brukes rundt dere og til å være med på å korrigere det. Et språk som legger til rette for handlekraft og forståelse vil nemlig gjøre det lettere å videreføre det arbeidet som gjøres her ut i lokalsamfunnene og videre ut i samfunnet som helhet.

Om forfatteren:

Karen Kristiane Henriksen har jobbet på Johannes læringssenter siden høsten 2014. Hun har arbeidet både som vanlig norsklærer innen Spor 1 og med funksjonshemmede deltakere som går både på S-avdelingen og norskavdeling Spor 1. Karens faglige bakgrunn er som statsviter og språkviter, med hovedinteresse innen diskursanalyse.

MEDBORGERKOMPETANSE OG SOSIALT MEDANSVAR

Mål

Å lære deltakerne å utvikle motivasjon og utholdenhet når de møter motgang og utfordringer.

Begrunnelse for mål

Evnen til å kunne stå i krevende situasjoner og til å håndtere egne følelser er viktig både for den enkelte og for å kunne fungere godt i fellesskapet.

Hva gjør vi

- Bevisstgjør deltakere gjennom samtale og veiledning i forhold til begrensninger og muligheter.
- Forsøker å sette opp realistisk målsetting for undervisningen med både kortsiktige og langsiktige mål.
- Har refleksjonstid for å gjøre oss selv bedre rustet til å hjelpe brukerne.
- Har «åpne dører» til kontorene våre når noen trenger en kollega å snakke med.
- Forsøker å formidle redskap og strategier i forhold til vanskene de har.
- Henviser videre til andre instanser hvor deltakere kan få mer hjelp.

Hva vil vi

- Systematisere hvordan vi tar målet opp med brukerne.
- Reflektere mer tverrfaglig om målet vårt.
- Lære mer om hvordan traumer kan påvirke læringen til våre deltakere. Kurs på Sola 17. november 2016: «Hvordan traumer påvirker voksnes læring og implikasjoner for opplæringen» med Janita Flem Tomren.
- Lære om hvordan vi kan motivere mennesker i krise, sjokk, sorg og tap eller i avslutningen av livet. Trekke inn noen som kan veilede oss i dette.

Resultat

- Deltakerne opplever at de er styrket til å stå i vanskelige situasjoner og kan tåle mer motstand.
- Deltakerne får IOP/rapporter som gjenspeiler tiltak og fremgang.
- Personalet har fått kunnskap om hvordan de skal møte brukernes motgang og utfordringer.

Mål

Å styrke deltakernes bevissthet om egen læring.

Begrunnelse for mål

- Voksne deltakere på Spesialavdelingen har en medfødt eller ervervet skade/vanske. Flere av de med medfødte vansker har negative erfaringer med skolegang som barn/ungdom. Når de nå skal ha undervisning som voksne vil de gjerne sammenligne og trekke frem disse erfaringene.
- Voksne som har fått ervervede skader/vansker kan ha fått endret sin livssituasjon ganske dramatisk. De må re-innlære ferdigheter, og det skjer både som voksen og med de vansker som har oppstått. De har derfor behov for å få innsikt i hvordan voksne generelt lærer, og hvordan de selv kan lære med de vansker de har.

Hva gjør vi

- Bevisstgjør deltakerne gjennom samtale og veiledning i forhold til begrensninger og muligheter.
- Forsøker å sette opp realistisk målsetting for undervisningen med både kortsiktige og langsiktige mål.

Hva vil vi

- Gjennomføre nettkurs om voksenpedagogikk i regi av Kompetanse Norge.
Dette nettkurset handler om pedagogiske utfordringer knyttet til voksnes læring. Det egner seg for alle som underviser voksne. Det tar for seg trekk ved voksne i læringssituasjoner, motivasjon og motstand, og hvordan voksne lærer.
- Arbeide med å skrive IOP hvor mål og arbeidsmåter passer for den enkelte.
- Systematisere hvordan vi kan bevisstgjøre brukerne.

Resultat

- Deltakerne er kjent med hvordan de selv vil være i stand til å lære som voksne.
- Deltakerne lærer om hvordan de selv kan tilegne seg kunnskap tross sine vansker.
- Beskrive deltakernes læring systematisk i rapporter/IOP.

Brith S. Mjølunes

LIVET PÅ S-AVDELINGEN ER IKKE SOM DET VAR!

Mads Even Sørensen

I takt med de øvrige endringene i sammen-setningen av befolkningen i Stavanger har også oppgavene på S-avdelingen endret seg.

Fra i hovedsak å gi individuell opplæring en-tre timer pr uke har vi som arbeider med personer med hørselsnedsettelse, fått en radikalt ny arbeidsdag. Vi har klasse! Klasse med 4-fire deltakere! Veldig spennende og utfordrende.

Målet for gruppen er grunnskoleeksamen på Johannes læringscenter. Deretter er planen videregående opplæring på Hetland videregående skole som har en egen avdeling for hørselshemmede. De samarbeider med de øvrige skolene i fylket slik at elevene får gå på den linjen som de ønsker, uavhengig av om Hetland vg. kan tilby denne eller ikke.

Det er mye som skal læres både av elever og lærere. Elevene skal i tillegg til norsk også lære seg norsk tegnspråk (NTS). NTS har de lært i rakettfart. De som kunne observere elevene i heftig kommunikasjon på Døves kulturdager 21. og 22. oktober ville bli forbauset hvis de ble fortalt når disse begynte å lære NTS (fra april 2015 til september 2016).

Prekestolen ble tidlig et tema i gruppen og i et svakt øyeblikk ble det lovet å foreta en tur dit. Uopplyste lærere planla denne til juni måned. Ups! Ramadan! Da lærte vi noe nytt. Sjekk kalenderen først! Turen ble derfor utsatt til nytt skoleår. På grunn av sykdom og uvær ble turen utsatt flere ganger, men tilslutt kom vi oss avgårde. I det nydeligste høstvær torsdag 6. oktober 2016 kom vi oss opp til Prekestolen, og ned igjen uten en eneste skramme. Turen gikk som en lek med mye latter og fotografering, både underveis og på toppen.

Mads tok en samtale med deltakerne og spurte hva de synes om tilbudet de har fått på Johannes. Her er noe av hva Mohamad, Fatemeh, Kumail og Khaled svarte:

- Vi fikk hjelp i starten til å blant annet bli kjørt til ulike arrangement i regi av Stavanger Døveforening, fotballtreninger osv. Men nå har vi blitt såpass selvstendige at alt dette ordner vi selv.
- Da jeg ble plassert på mottaket på Forus, gikk det ikke lang tid før jeg ble plukket opp og fikk tilpasset undervisning her. Her har jeg fått tilpasset undervisningen, slik at jeg har fått muligheten til å lære både norsk og tegnspråk. Det har medført at jeg har fått mange nye venner i tegnspråkmiljøet i Stavanger, både gjennom fotballag og ungdomsklubb. Disse kan jeg kommunisere med på tegnspråk.
- På norskopplæring der jeg var før var det vanskelig å høre, bedre her.
- Det har vært nyttig å få taletrening hos logoped, noe som vi aldri har fått mulighet til i våre hjemland.
- Undervisningen er tilrettelagt vårt språk.
- Lærerne er snille. Der vi kom fra var de ikke det, og undervisningen ble ikke tilpasset våre behov.
- I tillegg til norsk og tegnspråk, hadde vi i vår matte, taletrening, data, matlaging, torsdagsturer (bra at vi får se ulike deler av byen, samtidig som vi får snakket med turvenner), trening på Bjørns Gym, språktrening i praksis gjennom å snakke med andre døve/tegnspråkbrukere.
- Det er sosialt både på skolen og på fritiden. Før var vi mer ensomme.
- Gleder oss til skolen hver dag. Ønsker å lære så mye som mulig.

KOMPETANSEPLAN FOR VOKSENOPPLÆRING

NORSKAVDELING OG INTRO- OG KVALIFISERINGSAVDELING

Norskavdeling og Intro- og kvalifiseringsavdelingen har et utstrakt samarbeid om tilbudet til deltakere i Introduksjonsprogrammet. Kompetanseutvikling gjennomføres både felles og separat på henholdsvis norskavdelingen og Intro- og Kvalifiseringsavdelingen.

Vi har bredt sammensatt fagkompetanse for å kunne imøtekomme nyankomne flyktningers og innvandreres behov for støtte til integrering i det norske samfunnet og orientering inn til arbeid i Norge.

Norskavdelingen er delt i tre fagområder som dekker tilbud til en bredde av deltakere fra analfabeter til akademisk utdannede deltakere. Vi har kurs på dag og kveld, og dekker norskprogrammet for introduksjonsdeltakere, rettighetsdeltakere og, hvis vi har mulighet, til andre som har behov for opplæring i norsk.

Kompetanseplanen vår har fokus på områder som både dekker alle avdelingene og særområder for de enkelte avdelinger.

Felles for Norsk og Intro/Kvalifiseringsavdelingen

Arbeidsnorsk/læring gjennom praksis:

- Kurs og konferanser innen tematikken arbeidsrettet norsk for lærerne som jobber med alternativ plan-kurs, lærere på arbeidstreningssesjonen og arbeidsrettet team på introavdelingen.

Plan for norskavdelingen

IKT, økt bruk av ulike modeller og kursing av ansatte:

- Bruk og utprøving av IKT på spor 1; «Aski-Raski», «SMI», iPad.
- Bruk og utprøving av IKT på spor 2-3; «Min vei», «SMI», «G Suite» (tidligere GAFE).
- Bruk og utprøving av IKT på kveld-nett; «Min vei», «SMI», «Migranorsk».
- Videreføre samarbeid med andre VO-sentre.

Medborgerkompetanse og sosialt medansvar:

- Økt samarbeid med samfunnskunnskapslærere.
- Kursing og erfaringsdeling i kulturkunnskap.

Muntlig ferdigheter:

- Felles kursing på fagdager, konferanser.
- Utbredt erfaringsdeling på ulike nivå innenfor og på tvers av avdelingene.

Plan for Intro/Kvalifiseringsavdelingen:

- Delta på Global morgen når temaet er knyttet til land og kulturer vi jobber med.
- Delta på RVTS sine kurs om migrasjon og flyktningerelaterte tema.
- Delta på FFKF (Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid) og andre nettverk sine fagdager og nettverkssamlinger.
- Fagdager for avdelingen innen språklæring, kultur og arbeidslivskunnskap.
- Fagdager sammen med flyktningseksjonen innen introduksjonsloven.
- Samarbeid med andre kommuner.

GRUNNSKOLE FOR VOKSNE

Grunnskole for voksne tilbyr undervisning i fagene norsk, matematikk, engelsk, samfunnsfag og naturfag. Avdelingen har derfor faglærere som har kompetanse innenfor disse fagene. Grunnleggende ferdigheter i fagene er forutsetninger for deltakernes læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv. De grunnleggende ferdighetene er lesing, skriving, regning, digitale ferdigheter og muntlige ferdigheter. Avdelingen vil satse på kompetanseheving innenfor de grunnleggende ferdigheter.

På GVO er norsk som andrespråk en nødvendig kompetanse. Økningen av antall minoritetsspråklige elever gjør at vi vil legge til rette for at flere av våre ansatte spesialiserer seg innenfor dette fagfeltet.

På vår avdeling har vi også en miljøterapeut, to pedagogiske rådgivere og to introrådgivere. Dette er viktige støttefunksjoner for enslige mindreårige deltakere, for deltakere som er i introduksjonsprogram og for deltakere som skal plasseres inn på GVO eller søkes inn i videregående opplæring.

Kompetanse Norge er i gang med å utarbeide nye læreplaner for voksne med ingen eller liten skolegang. På vår avdeling er tre faglærere involvert i denne prosessen.

Vi tar derfor utgangspunkt i følgende kompetanseplan for våre ansatte:

- **Grunnleggende ferdigheter:** Kompetanseheving innenfor skolefagene norsk, matematikk, engelsk, samfunnsfag, og naturfag.
- **Norsk som andrespråk:** Legge til rette for at flere lærere spesialisere seg innenfor dette fagfeltet.
- **Læreplanarbeid:** Bidra i utarbeidelse av nye læreplaner for voksne med ingen eller liten skolegang.
- **Psykososialt læringsmiljø:** Videreutvikle kompetanse tilknyttet traumebevissthet.
- **Lovverk:** Faglig oppdatering om endringer av rettigheter og plikter for deltakere på GVO.

Vi ønsker studietur til København høsten 2017 for å se på modellen «Almen voksenutdannelse» (AVU). Dette er Danmarks svar på GVO, og vi vil se på hvordan vårt naboland har organisert grunnskoleopplæring for voksne.

SPESIALAVDELINGEN

Spesialavdelingen for voksne er et tverrfaglig miljø med ulike fagkompetanser innenfor det spesialpedagogiske feltet. Her arbeider spesialpedagoger, ergoterapeuter og miljøterapeuter sammen. I våre Fokusområder har vi funnet områder som kan gjelde alle, samtidig som det også hever vår kompetanse rundt et felles fokus.

I vår kompetanseplan tar vi utgangspunkt i den enkelte ansatte sitt fagområde. De ansatte vil øke sin kompetanse på følgende gjennom kurs, nettverk, egenstudier og tverrfaglig samarbeid:

- **Logopedi:** CIST-metodikk, stemmetrening for transkjønnede, uttaletrening for hørselshemmede.
- **Hørsel:** Læreplaner for hørselshemmede.
- **Syn:** Norskopplæring for blinde minoritetsspråklige, nye bruksområder med Daisyspillere og punktskriftprintere.
- **Leksologi:** «Aski Raski til Web».
- **Alternativ kommunikasjon (ASK):** Nye kommunikasjonsløsninger (PODD, øyepeking).

Vi har også ønske om en studietur til Island høsten 2017 for å utveksle erfaringer og lære fra våre kontakter som jobber med de samme fagområdene der.

STØTTEFUNKSJONER

AVDELING KONTOR

Avdelingen omfatter merkantile tjenester og resepsjon, registrering og bibliotek. Ansatte på avdelingen skal sørge for at alle støttefunksjoner blir utført til alles tilfredshet. Kontor ledes av en avdelingsleder. Sammen med rektor har avdelingsleder det faglige og personalmessige ansvaret for avdelingen.

KONTOR & RESEPSJON

Kontor og resepsjon betjener både ansatte og brukere. Senteret har til enhver tid mange henvendelser både ved skrankene og via telefon. Resepsjonsansatte blir senterets «ansikt utad». Avdelingen er ansvarlig for alle merkantile tjenester ved senteret. Dette innebærer betjening av resepsjoner og sentralbord, posthåndtering, fakturering, bestillinger og lønn. Kontoret sørger videre for å sende refusjoner til stat, fylke og andre kommuner.

REGISTRERING

Kontoravdelingen har også ansvaret for registrering av nye deltakere til norskkurs. Dette er som regel deres første møte med Johannes læringssenter. De blir «intervjuet» for så å bli satt på venteliste til et kurs som passer deres skolebakgrunn og sosiale status.

BIBLIOTEK

I tillegg til vanlige bibliotekstjenester, foretar de ansatte ved biblioteket bestillinger av alle lærebøker. Biblioteket betjener både ansatte og brukere på Johannes læringssenter — fra barn til voksne.

De ansatte ved biblioteket har et stort ansvar for opplæring i bibliotekbruk for personer som ikke har mye erfaring med bøker og bibliotek. I tillegg har de et ansvar for å tilrettelegge og stimulere brukerne til økt leselyst

YTE GOD SERVICE

Mål

De som henvender seg til vår avdeling skal bli behandlet med respekt og oppleve å bli tatt på alvor. De skal erfare at de får et godt svar på sin henvendelse.

Begrunnelse for mål

Avdelingen får hver dag mange henvendelser både utenifra og fra deltakere og ansatte. Vi er senterets ansikt utad og det er derfor viktig å yte god service til alle.

Hva gjør vi

- Er senterets ansikt utad.
- Svarer på henvendelser via telefon, resepsjon, registrering og mediatek.
- Hilser på både ansatte og deltakere slik at de blir sett og føler seg velkommen.

Hva vil vi

- Få til et bedre samarbeid med andre avdelinger internt på Johannes læringscenter slik at informasjon blir gjort lettere tilgjengelig for ansatte i vår avdeling.
- Prøve å sette oss inn i situasjonen til de vi møter i arbeidsdagen, både deltakere, lærere og innad i avdelingen, og gi dem den servicen som vi selv ville ønsket å få av andre.
- Delta på kurs i kommunikasjon/god kundebehandling.

Resultat

- God service både til ansatte og deltakere.

AVDELING BYGG & DRIFT

Avdelingen omfatter IKT-team, transport, tilsyn og vedlikehold, ulike Introduksjonsbedrifter og helse- miljø og sikkerhetstiltak. Avdeling ledes av rektor. Ansatte på avdelingen skal sørge for at alle støttefunksjoner blir utført til alles tilfredshet.

IKT-TEAM

IKT-ansatte bistår alle avdelingene ved innkjøp av programvare som skal dekke senterets behov. I tillegg drifter de ansatte IKT-systemet og sørger for at alle maskinene på senteret til enhver tid er operative. IKT-teamet drifter også alle andre AV-midler og tilrettelegger for intern opplæring av ansatte i samarbeid med senterets IKT-gruppe, som består av dataansvarlig fra hver avdeling.

ALLE SKAL BLI «CHROMETAPPER»

Mål

Alle ansatte må få den nødvendige opplæringen og redskapene til at bruken av IKT skal gi en reell nytteverdi både pedagogisk og administrativt.

Begrunnelse for mål

Utdatert utstyr og manglende opplæring i bruk av IKT-utstyr skaper frustrasjon og gjør at verdifull tid går tapt.

Hva gjør vi

- Tester ut forskjellige løsninger for å kunne utnytte eksisterende utstyr på best mulig måte i forbindelse med overgang til G-suite (slutte med Windows på elev PCer).
- Følger med på arbeidet som pågår i forbindelse med ny IKT-plan for kommunen.
- Jobber med å få deltakerne på Norskavdelingen inn i G-suite.
- Klargjør for at de enkelte avdelingene selv skal kunne håndtere tilgangsrettigheter og lisenser.

Hva vil vi

- Klargjøre for overgang fra IST Extens til IST Skoleadministrasjon.
- Klargjøre for overgang fra It's learning til Google Classroom.
- Tilpasse eksisterende selvhjelpsmateriell til våre forhold, samt utarbeide nytt der det er nødvendig.
- Bygge ut infrastrukturen i H27 til å kunne takle betydelig høyere tetthet av trådløse enheter.

Resultat

- Forhåpentligvis økt nytteverdi av IKT ved at elever og deltakere i praksis vil få tilgang til det samme hjemme som på skolen, samt på alle typer enheter.
- Fjerne frustrasjon som følger av at gammelt utstyr ikke i tilstrekkelig grad har taklet den eksisterende elevnettløsningen.
- Redusere behovet for en-til-en-veiledning.
- Ansatte får raskere de tilgangene de har behov for.

HMS-UTVALG

HMS-utvalget har som mål å fremme helse, miljø og sikkerhet. Med utgangspunkt i internkontrollforskriften skal gruppen gjennomføre systematisk oppfølging av gjeldende krav fastsatt i arbeidsmiljøloven, brann og eksplosjonsvernloven og andre lover som berører driften av senteret.

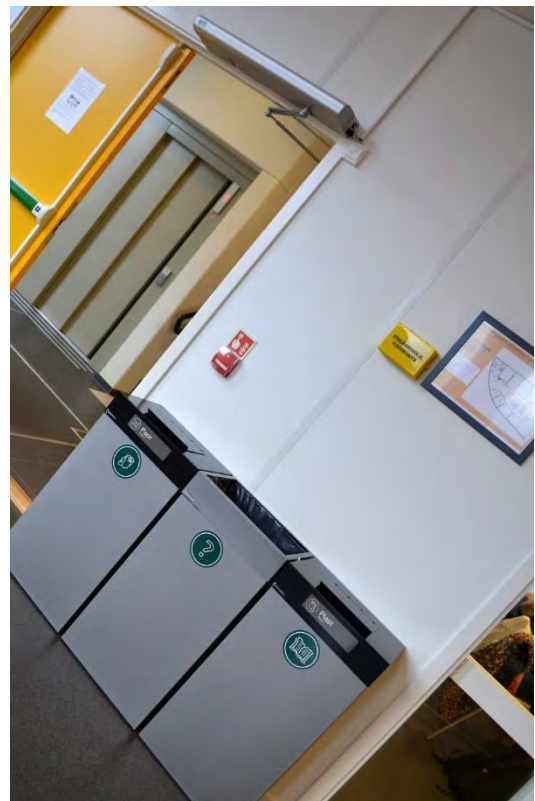
Blant oppgavene til gruppen er vernerunder på senteret, kontinuerlig oppfølging av byggetekniske og personalrelaterte avviksmeldinger, samt veiledning til personalgrupper innen HMS-relaterte problemstillinger.

IM-TEAM

(INNREDNING & MØBLERING)

HMS-leder, vaktmester og arbeidsleder har ansvar for lageret med møbler og inventar. Sammen med leverandør av inventar bistår IM-teamet med innredning av kontorer, arbeidsplasser for ansatte, undervisningsrom og fellesrom.

INVENTARLISTE

Mål

Utarbeide en funksjonell inventarliste som er tilgjengelig for senterledelsen.

Hva gjør vi

- Ansvar for lageret i kjelleretasjen.
- Sammen med rektor har teamet ansvar for innkjøp av inventar og møbler.
- Ansvar for møblering.

Hva vil vi

- Etablere et større fjernlager for skolemøbler.
- Bygge opp et funksjonelt lager i kjelleren på Johannes læringscenter.
- Utvikle en tilgjengelig inventarliste.

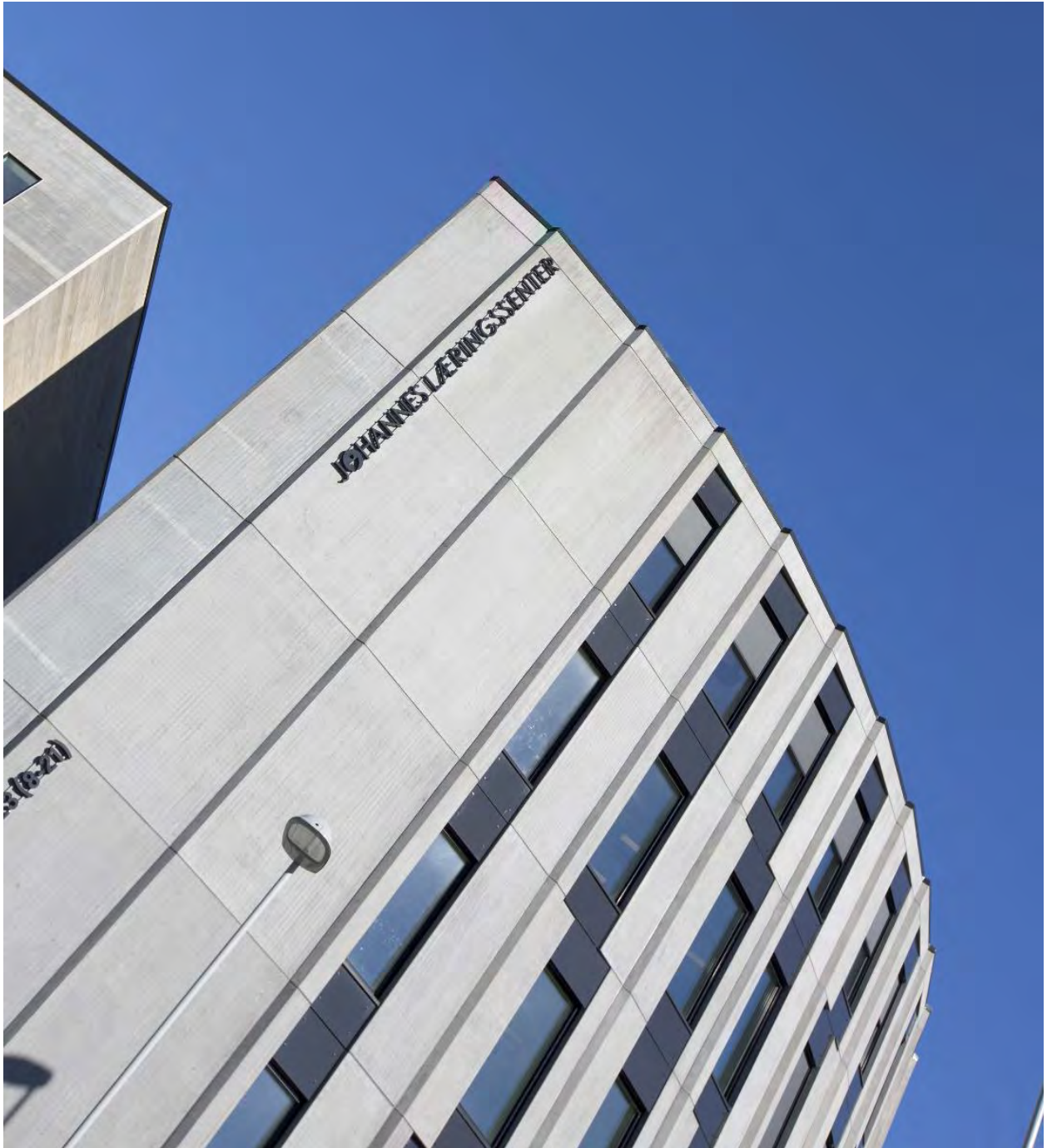
Resultat

- Oversikt over alt tilgjengelig inventar og utstyr.
- Øke bruken av allerede innkjøpt inventar og utstyr.
- Redusere innkjøp av nytt inventar og utstyr med 25 %.

BYGGG & TEKNISK DRIFT

I mai 2015 flyttet norskavdelingene og introduksjonsavdelingen ved Johannes læringscenter inn i nye lokaler i Rennesøygata 12. Nybygget ligger vis-à-vis hovedbygget i Haugesundsgata 27. Senteret har egen vaktmester og arbeidsleder, som i tillegg til å drifte begge byggene er arbeidsleder for deltakere i jobbtreningskurs. Senteret har egen vaktmesterassistent som har forefallende arbeid som posthenting, søppelhåndtering, kosting og rydding både ute og inne.

ÅRSHJUL FOR DRIFT AV BYGGENE

Mål

Utarbeide et årshjul med alle driftsmessige rutiner implementert.

Hva gjør vi

- Kontrollrunder og vernerunder der alle feil og mangler blir avdekket.
- Bygg og forefallende arbeid.
- Brannvern.
- Tilsyn og vedlikehold.
- Innhente andre fagfelt ved behov.
- Avvikshåndtering.

Hva vil vi

- Forbedre avviksrutiner på byggene.
- Kildesortering.
- Forbedre rutinene ved hjelp av brannbok.

Resultat

- 25 % reduksjon av innmeldte byggetekniske avvik.
- 25 % mindre bruk av eksterne aktører til byggene og forefallende arbeid.
- Økt kvlitetssikring av avviksmeldingene.
- Økt brannsikring.

TRANSPORT & TILSYN

Senteret har egne ansatte som har daglig ansvar for diverse transportoppdrag, tilsyn om ettermiddag og kveld.

ÅRSHJUL FOR TRANSPORTTJENESTER

Mål

Alle skal komme fram i tide.

Hva gjør vi

- Daglig transport av elever og deltakere i personbiler.
- Kontinuerlig tilsyn og vedlikehold av bilparken.

Hva vil vi

- Elektronisk bestilling av transport for elever og deltakere.
- Faste rutiner for fylling av bensin på mandag eller fredag.

Resultat

- Bedre sikkerhet og sporing av bestillinger.
- Bilparken alltid klar for bruk.

IBEDRIFTER

IB-VAKTMESTERTJENESTER

Deltakere som ønsker å jobbe i vaktmestertjenesten, vil få tilbud om bransjekurs og praksis innen dette feltet. I løpet av planperioden ønsker senteret å utvide tilbudet til deltakere.

IB-RENHOLD

Hvert semester får noen deltakere i introduksjonsprogrammet tilbud om bransjekurs innen renhold. Det er til enhver tid tilsatt 9 deltakere som renholdere i IBedrift Renhold på Johannes læringscenter. Renholdskurset består av 8 timers praktisk og teoretisk opplæring per uke. Kurset har en varighet på 6 måneder. Deltakerne har lønnet arbeid i denne perioden. De arbeider 3,5 timer hver dag etter skoletid. I ferieskolen undervises det i inntil 6 timer per dag — fortrinnsvis praktisk opplæring. I etterkant av kurset går deltakeren ut i annen praksis i renholdsbransjen. Etter hvert som fag- og språkkompetansen er kommet på et ønsket nivå hos den enkelte, prøver vi å få deltakeren ansatt utenfor senteret. Lederen for IBedriften er en tidligere deltaker i introduksjonsprogrammet som har fått opplæring hos Thingbø Byggrent AS.

VIDEREUTVIKLE IBEDRIFTENE

Mål

Videutvikle IBedriftene på Johannes læringscenter ut fra behov.

Hva gjør vi

- Reholdet på Johannes læringscenter blir utført av IBedrift Renhold.
- En person er ansatt som renholdsleder og en ansatt er renholdsassistent.
- 9 introdeltakere er lønnet 3,5 timer per dag for å ivareta renholdet på senteret. Kurset har en varighet på 6 måneder.
- IBedrift Renhold er knyttet opp mot arbeidsnorsk og bransjekurs.
- IBedrift Vaktmester har 3 praksisplasser og ledes av en arbeidsleder.

Hva vil vi

- Bruke erfaringene fra IBedrift Renhold til å videreutvikle IBedrift Vaktmester.
- Gi deltakerne mer teoretisk opplæring innen området vaktmestertjenester.

Resultat

- IBedriftene på Johannes læringscenter blir en viktig aktør i de daglige byggtekniske oppgavene på begge bygg.

Liv Søyland

PORTRETT AV RENHOLDSLEDER ALI

Ali Barahow Sharif

Han og hans like innehar et av de viktigste yrkene i samfunnet. Uten deres daglige virke, ville nok det meste gå i stå. Vi ser ham i korridorene hos oss hver dag hvor han på sin stillferdige og sindige måte instruerer og informerer gjengen sin. Det vaskes og skrubbles, bones og sprayes. Blå filler, røde filler, mopp og moppestativ, kjemikalier og redskaper — alt skal formidles og læres bort.

Før hver ferie sender Ali ut en mail om at renholderne skal gjøre grundig rent på kontorene mens vi er borte. Da må vi rydde! Kanskje det var de to gangene i året vi ryddet pulten vår — ikke bare luftet papirbunka og kastet et par ark for syns skyld. Det lukter godt når vi kommer tilbake, og gulvene i hele bygget skinner!

Hvem er han så, vår alles renholdsleder, Ali Barahow Sharif? Han kom vinteren 2004 som intro-deltaker til senteret. Han lærte seg norsk og ble endelig klar for praksis og et praksisintervju.

-Så du vil ha renhold, sier du ... hm ... Hva med å få praksis i et malerfirma?

- Nei.

- Men du, vi kan finne noe i butikk for deg!

- NEI! Jeg VIL ha renhold!

Samtalen ble avsluttet der. Sjelden hadde vi truffet en introdeltaker som så sterkt ønsket å få renholdspraksis.

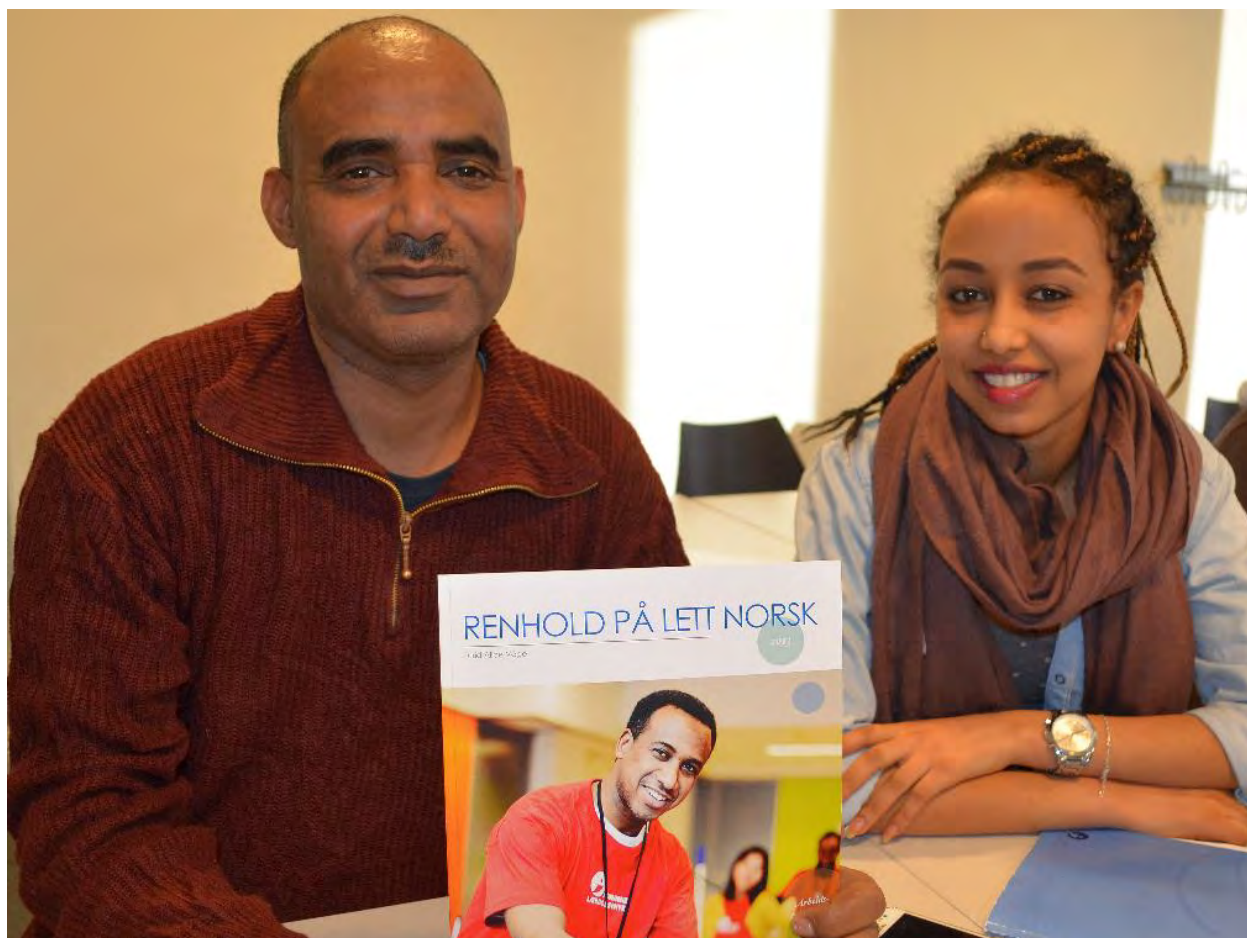
Høsten 2005 startet vi med I-bedrift på senteret, en spennende nyskapning hvor intro-deltakere kunne få drifte renholdet på senteret og få lønn for det. Vi allierte oss med Thingbø Byggrent AS, et renholdsfirma i Sandnes som var vår mentor. Selvfølgelig ble Ali med på dette, og allerede under opplæringa av de første fem deltakerne, pekte han seg ut som en selvbestaltet leder for gruppa. Det var aldri noen tvil om lederskapet!

Vi var kandidater til Partnerskapsprisen i 2006. Den deles ut hvert år av NHO. I begrunnelsen vår i søknaden stod Alis bidrag og rolle i I-bedrift sentralt. Og vi vant! Prisen ble vår januar 2006, og sammen med Rolf Thingbø hentet vi den på Sola Strandhotell. Det var ikke bare vi som var kjempekrye. Ali hadde en stor del av æren for hele prisen, og han hadde all grunn til å være stolt!

Ali drev ikke bare praktisk opplæring av renholdsgjengen sin. De skulle også lære teori. Han fikk selv grundig opplæring av mentorene, og uten deres entusiasme hadde det kanskje ikke gått på skinner på samme måte som nå. Fra 2006 til 2009 var Ali I-bedriftsleder og Thingbø Byggrent AS hadde sin hånd over renholdsopplegget hele denne tida.

Sammen med Rolf reiste Ali på et møte til Oslo. Vi mener å huske at det var til en større samling av renholdere hvor gode grep innen yrket ble presentert. Dessuten reiste Rolf Thingbø med daværende intro-ledere til en samling om introdeltakeres kvalifisering til arbeidslivet. Der presenterte han I-bedrift i tekst og bilder, og i særdeleshet vektla han Alis rolle. Ideen om i-bedrift ble spredt til andre læresteder.

Første januar 2009 ble Ali ansatt som renholdsleder på Johannes læringssenter. Nå stod han på egne ben. Vi avsluttet samarbeidet med Thingbø Byggrent AS, men vi vet at Ali setter stor pris på dem fremdeles og er takknemlig for drahjelpen de gav til både ham og senteret.

SÅ HAR VI INTERVJUET ALI OG UTVIDET SVARENE MED NOE MER TEKST

Synes du I-bedrift har forandret seg mye i disse årene?

Ja, det har forandret seg mye. I starten var vi bare fem deltakere som rullerte på I-bedrift, og vi hadde ikke så stort renholdsareal som nå. Dessuten var jeg uerfaren og trengte lang tid på å forberede meg. Det hendte jeg våknet om natta og lurte på hvordan jeg kunne undervise deltakerne i renholdsteori. Da hadde jeg 12-14 timer teori per uke, og læreboka var kjempevanskelig. Det var krevende å styre praksisen og teorien, syntes jeg. Siden gikk renholdsteorien ned til 4t pr. uke. Vi fikk nye og mer tilpassa lærebøker, og jeg lærte meg rutiner som gjorde hverdagen enklere. Nå går alt mye bedre. Praksis og teori går hånd i hånd, og det er blitt lettere for meg å organisere I-bedrift. Dessuten har jeg fått med meg en dyktig assistent i 100% stilling som for det meste er i Rennesøygata. Ellers må jeg takke Thingbø Byggrent AS og leder for tidligere utstyrsleverandør i Skovly AS for all hjelp og opplæring jeg har fått!

Hvordan er I-bedrift organisert i dag?

Det er i dag til enhver tid 9 deltakere som i 6 måneder drifter renholdet på begge bygg. De første tre mnd. er det bare praksisopplæring. De siste tre er det teori. Det blir det lettere å forklare deltakerne språket som hører til renhold på den måten. Deltakerne forstår hva jeg snakker om.

Jeg er selv introdeltaker og vet av egen erfaring hvordan de best kan lære seg norsk. Deltakerne har ansvar for daglig og periodisk renhold på begge bygg.

Det er totalt 8 t praktisk og teoretisk undervisning pr. uke. Deltakerne på I-bedrift jobber fra kl. 14.00-17.30 og får betalt 3,5 t. pr. dag. De får pengene oppå introstønaden sin. I ferieskolen er det fortrinnsvis 6 t praktisk opplæring hver dag.

Hva vil du si er dine største utfordringer i dag?

Det å måtte forholde seg til nye folk hele tida er en stor utfordring, synes jeg. Noen trenger mye opplæring over tid mens andre lærer forttere. Det er viktig at deltakerne er ærlige og arbeidsomme og gjør jobben sin nøyaktig og grundig. De må også lære å se hva de skal gjøre uten å måtte spørre om hjelp hele tida. Så må de hjelpe andre når de er ferdige med oppgavene sine, ikke sette seg ned og ta pauser. Jeg må hele tiden lære nye hvordan renholdet og arbeidslivet i Norge er. Folket er nok den største utfordringen, ja.

Hva skjer med de deltakerne som blir ferdige på I-bedrift?

Det er introrådgiverne som ordner praksisplasser. Jeg gir deltakerne referanser. Hvis det er personer jeg kan gå god for, får de gode referanser. Slike folk får som regel jobb også. Vi har mange I-bedrift deltakere som har fått fast jobb, bla på hoteller. I dag skal alle som begynner på I-bedrift ha deltakere som ønsker seg renholdsjobb etterpå. Da er det lettere å få motiverte folk på opplæringa.

Er det noe du kunne ønske var annerledes?

Nei. Jeg tror at det systemet vi har i dag er veldig bra og fungerer helt fint. Jeg vet ikke om andre bruker det samme, men jeg har hørt om læresteder som har prøvd og ikke fått det til. Hvis jeg har noen ideer til forandring, tar jeg det opp med Anne Grethe!

Johannes læringscenter 2017

Trykk: Kai Hansen Trykkeri Stavanger AS

JOHANNES LÆRINGSSENTER

Hovedadresse: Haugesundsgate 27, 4014 Stavanger

Norsk og introduksjonsprogram: Rennesøysgata 12, 4014 Stavanger

Postadresse: Postboks 8069 Forus, 4068 Stavanger

Telefon: 51 50 66 00

www.johannes.no

post@johannesls.no

www.facebook.com/johanneslaringssenter

www.twitter.com/JohannesLSenter

STAVANGER KOMMUNE